

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1118.

CHICAGO, ILL., 14. FEBRUARJA, (FEB. 14,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

VSEBINA:

ČLANKI.

Politika katoliške cerkv v Italiji in Mehiki.
Nove križarke za "obrambo" odobrene.
Ukradel je 30 vrečic fižola—dobil je dosmrtno ječo.

Avtomobili so imeli v prošlem letu veliko žetev.

O novi vladi v Jugoslaviji (izvirno poročilo).
Tudi nemški jeklarski trust kuje velik profit.
"Radnikov" dopisnik pomiluje in graja Slovence.

IZ NAŠEGA GIBANJA.

O raznoterostih iz Collinwooda.
Premišljevanje in odgovor (Krayn).
Prireditev naših srbskih sodrugov na north side v Chicagu.
Socialistične aktivnosti.
Kaj počne Chas. Novak v Detroitu?
Iz Collinwooda o občnem zboru S. D. D. in Fendovi-Rupnikovi aferi.
Sodrug Jacob Baloh ponesrečil.

Razno iz Waukegana.
Preiskovalni odbor kluba št. 27 o "Dokumentu sramote".
Priredbe klubov JSZ.

DRAMA IN GLASBA

Koncert ge. Lovšetove in Toneta Šublja v Waukeganu bil uspešen.
"Le Bourgeois Gentilhomme" v Chicagu.
"Sava" vprizori "Spominsko ploščo".

RAZNO.

Pod spovednim pečatom (roman, nadaljevanje).
Kulturnim društvom širom Amerike (sporočilo dram. druš. "Ivan Cankar").
Detroitska naselbina za spomenik Ivanu Cankarju.
Kdo vse pride na maškarado "Narodnih Vitezov".
Priredbe slovenskih organizacij v Chicagu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtak. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

Oglasi.—Prvomajska številka

MNOGA DRUŠTVA oglašajo svoje priredbe v *Proletarcu*. To koristi listu in njim, kajti čimveč oglašajo, toliko bolje. Je pa še mnogo organizacij, v katerih so naši aktivni člani, ki ne oglašajo v *Proletarcu*. Če bi člani in somišljeniki njihove odbore opozorili, da bo tudi tem organizacijam v korist, ako naznanijo svoje veselice, predstave itd. z oglasom v *Proletarcu*, bodo v večina slučajih radi poslušali priporočilo.

Oglasi so za list vir dohodkov. Noben ameriški list se ne vzdržuje s samo naročnino, in tisoče jih je, ki niti z oglasi in naročnino skupaj ne pokrivajo izdatkov. Subvencionirani so bodisi od organizacij ali posameznikov. List kakor je *Proletar*, zasluži naklonjenost tudi v pogledu oglašanja. In če bi naši delavci bili v tem oziru tako energični kakor so npr. nemški, ki so trgovce in obrtnike z močjo svojih organizacij pridobili za oglašanje v delavskih listih, ne bi bilo treba takih apelov.

V *Proletarcu* oglašajo tudi nekaj naših obrtnikov, trgovcev in profesionalcev. S tem izražajo listu spojo naklonjenost, in od čitateljev pričakujejo, da to upoštevajo. Postreženi bodo pri njih toliko dobro, če ne bolje, kakor bi bili za enak denar kjerkoli drugje, kajti oglase varljive vsebine mi ne priobčujemo.

O prvomajski številki bomo rekli tukaj le, da je naš načrt izdati jo še večjo in boljše opremljeno kakor lani, v ta namen pa bomo rabili tudi več sodelovanja, namreč od večjega števila sodrugov in somišljenikov, posebno pri nabiranju oglasov. — Klubi, kulturne in druge organizacije, ki žele v tej prvomajski številki svoje slike, naj se na to kmalu pripravijo, da bodo gotove do 13. aprila. Stroške za klišeje plača organizacija, ki sliko pošlje. Kdor ima k majski številki kaka priporočila, naj jih pošlje uredništvu, oziroma upravi.

Kot znano, je *Proletar*čeva knjigarna sedaj zelo izpopolnjena z bogato izbiro raznih knjig. Naročite jih za svojo in društveno knjižnico. Ako cenika nimate, pišite ponj.

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1118.

CHICAGO, ILL., 14. FEBRUARJA, (FEB. 14,) 1929.

LETO—VOL. XXIV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

TU IN TAM O TEM IN ONEM

Politika katoliške cerkve v Italiji in Mehiki

OD 11. FEBRUARJA DALJE je papež zopet ne le poglavar nevidnega, ampak tudi vidnega "kraljestva" na zemlji. Mussolini in zastopnik papeža Pija XI. sta tega dne z velikimi ceremonijami podpisala v Lateranski palači v Rimu pogodbo, s katero konča spor med Vatikanom in Kvirinalom in sveti oče je s tem prenehal biti "vatikanski jetnik". Papež in Mussolini sta pripravljala javnost na ta dogodek polahko že par let, poslednje tedne, ko sta bila z dogovorom gotova, sta pa dopustila v svet vesti o skorajšnjem "pomirjenju" in rešitvi šestdeset let starega vprašanja. Katoliški in drugi krogi so veliko ugibali, kajti le malo jih je bilo, ki so pričakovali tako naglo "rešitev". Nova papeževa država vključuje Vatikan z bližnjo okolico in meri le kakih 105 akrov. Ta košček je sedaj papeževa dežela, v katero spadajo tudi nekatera druga cerkvena poslopja v raznih delih Rima. Vseh podanikov ima kakih 300, torej je papežovo kraljestvo zelo majhno. Mussolini je smatral, da za Italijo in njegovo politiko ne bo škode, če prepusti poglavarju katoliške cerkve ta košček in s tem prizna "rop", ki je bil storjen pred 59 leti. Papež dobi od Italije tudi blizu dve milijarde lir odškodnine za ugrabljeni teritorij, ki je bil nekoč papežev, in za takrat zaplenjeno cerkveno imovino. Mussolini je sklenil to pogodbo z Vatikanom v obojestransko korist, ali bolje, v korist fašizma. "Usluga za protiusluge". Dal je cerkvi zopet pod kontrolno šolstvo in postala je glasom te pogodbe "državna cerkev". Italijan mora urediti svoje privatno in javno življenje tako, kot se bodo glasile, oziroma se glase med papežem in Mussolinijem sporazumno sklenjene postave. Duhovščini v Italiji je opozicionalstvo proti fašizmu prepovedano. Radi lepšega se ta določba glasi, da se duhovni ne smejo pečati s politiko, velja pa le za tiste svečenike, ki bi se spozabili ter bi rekli kaj takega, kar bi Mussoliniju ne bilo prijetno in ljubo. Sveta katol. cerkev, cerkev brezpravnih in potlačenih, že davno ni drugega kakor dekla močnih za zatiranje šibkih. Njena vloga v Italiji od prihoda fašizma to dokazuje. In je še mnogo

podobnih dokazov. Eden je v Mehiki, kjer se katoliška cerkev ves čas trudi, da uniči pridobitve revolucije ter izroči peone nazaj krvosom na milost in nemilost.

Verski fanatik Toral, ki je julija prošlo leto umoril novoizvoljenega predsednika Obregona, misleč, da stori s tem Bogu dopadljivo delo, je bil obsojen na smrt. Kazen je bila izvršena 9. feb. Ves čas po obsodbi je katoliška duhovščina prikazovala tega Torala kot svetnika-mučenika, ki bo dal svoje življenje za sveto vero. In desettisoči so verjeli in verujejo, da je morilec Toral "mučenik za sveto vero". Naval pri njegovem pogrebu je bil tolik, da so se dogodili izgredi in je posredovalo vojaštvo. Eden je bil ubit in več ranjenih v gnječi histerične množice, ki je vikala "viva Toral!"

"Bog je pravičen in se bo maščeval", so vpili verni, in eden, ali nekateri teh so hoteli že takoj drugi dan vzeti življenje provizoričnemu predsedniku Gilu kakor so ga vzeli Obregonu. Pod poseben vlak, v katerem se je peljal 10. feb., so dali zarotniki dinamit, ki je vrgel lokomotivo in vagone s tira, ubil kurjača in nekatere člane predsednikove družbe poškodoval. Njemu se ni dogodilo ničesar. Ampak verniki pravijo, da ga že še zaloti božja sodba. Ničesar ne ovira napredek mehiškega ljudstva bolj kakor katoliška cerkev. In nihče ni boljši zaveznik fašizma kakor je katoliška cerkev v Italiji.

Nove križarke za "obrambo" odobrene

ZVEZNI SENAT je z 68 proti 12 glasovom sprejel predlogo, ki nalaga mornarični upravi zgraditi 15 novih vojnih križark. Boj je bil ljut, kajti vlado, ki je predložila svetu takozvani Kelloggov mirovni pakt, ob enem pa drvi v navalistično tekmo, ki lahko kmalu dovede do vojne, je pacifistom težko razumeti. Čemu nove križarke? Naravno, edino za obrambo! Hinavstvo kapitalistične politike je brezmejno. Na eni strani prisega svojo naklonjenost miru in sprejme vsak drugi mesec kako "mirovno pogodbo", istočasno pa se vodilne kapitalistične dežele hite oboroževati, kakor da ima vojna vsak čas izbruhniti, in trošijo milijarde za militarizem. Zedinjene države se oborožujejo sedaj v prvi vrsti proti Veliki Britaniji. In če ne pride

vmes jačja sila, tedaj je vojna neizogibna. Anglija ima močno delavsko stranko, toda v stanju bo preprečiti pogubno dirko le, ako se bo tudi ljudstvo v Zedinjenih državah oklenilo podobne stranke — in ta je socialistična stranka. Z močjo kot jo ima sedaj ne more vplivati na javno mnenje, da bi se obrnilo proti militarizmu. Skrajni čas je že, da začno liberalci in progresivno delavstvo v unijah razmišljati o imperia-
listični maniji ameriškega kapitalizma, in če bo razmišljalo pravilno, bo izvajalo tudi pravilne posledice.

Ukradel je 30 vreč fižola—dobil je dosmrtno ječo

V MESTECU CARO v Michiganu je bil Frank Bower obsojen na dosmrtno ječo, ker je ukradel 30 vrečic fižola. Sodnik je moral izreči tako ostro kazen vsled michiganskega zakona, ki določa, da vsakdo, ki se pregreši v eni in isti stvari štirikrat, je zločinec iz navade in se ga mora poslati v dosmrten zapor. Kdor se pregreši v tej državi štirikrat proti prohibiciji, in je štirikrat zasačen, mora isto tako v dosmrtno ječo. Neprilika za justico v Michiganu je, da ne gre nihče veletatov v ječo niti za mesec dni, nikar za vse življenje, in da se veliki butlegarski kralji svobodno gibljejo. Ta ostra postava velja samo za reveže, oziroma, uveljavlja se jo edino proti njim. Če bi veljala za vse enako, bi država Michigan kmalu postala ena najbolj zakonoljubnih držav v Uniji.

Recimo, da bi bila enaka postava sprejeta za vse Zedinjene države, in bi se zakon strogo izvajal tudi proti grafterjem, ne le proti malim kršilcem prohibicije in onim, ki ukradejo kaj malega, npr. kruh, meso, fižol itd. Ječe bi postale pretesne, ali pa bi se kršilci postav spreobrnil in bi sodnikom ter ječarjem prihranili delo ter okrajem stroške. Ako spada zamorec, ki ukrade pri Armourju šunko, 20 let v ječo, ako mora v dosmrten zapor človek, pri katerem dobe agenti prohibicije štirikrat zaporedoma steklenico jeruša, in če se je treba vse življenje pokoriti v ječi za 30 vrečic fižola, čemu naj ostanejo na svobodi grafterji v političnih uradih?

Avtomobili so imeli v prošlem letu bogato žetev

KOLIKOR SO ŽE MOGLI izračunati, je bilo v prošlem letu ubitih v avtomobilskih nezgodah nad 25,000 ljudi in nad 700,000 nevarno poškodovanih. Tisoče in tisoče med slednjimi je pohabljenih. V New Yorku je bilo l. 1928 ubitih okrog 7,500 ljudi in avto kosi dalje. Nihče se resno ne zgane, da omèji in s časoma odpravi to žetev človeških življenj. Kriva za to stanje je na eni strani ljudska brezbriznost in pomankanje interesiranja za dobrobit svojega bližnjega, na drugi pa lakomnost velikih družb za profitom.

H. (Ljubljana):

Kako je sestavljena nova jugoslovanska vlada

V zadnjem pismu sem izrekel dvom, da svetovalci kralja pri sestavi vlade niso bili srečne roke. Če pogledamo može, ki jih je kralj imenoval za svoje ministre, vidimo ta-le dejstva:

1) Premier je komandant kraljeve garde, general Pera Živković; minister vojne in mornarice pa general Stjepan Hadžič, kraljev častni adjutant. Oba sta torej moža iz najbolj intimne bližine kralja.

2) Srbski ministri so vsi politiki, in sicer bivši radikalni poslanci in ministri. *Nikola Uzunović, dr. M. Srškič, B. Maksimović, S. Savković, L. Radivojevič, Voja Marinković* in *dr. Kumanudi* — trije so demokratje, štiri radikali; podčrtani so bili v dosedanjih desetih letih opetovano ministri na najodličnejših pozicijah. Uzunović je kot ministrski predsednik preživel pet vladnih kriz.

3) Slovence zastopa v tej vladi vodja Slovenske ljudske stranke, ki je plemenska in verska (dne 22. januarja je bila s posebnim ukazom razpuščena, njen arhiv, v kolikor ga niso hitro poskrili, pa je policija zaplenila) — *dr. Anton Korošec*, ki je bil v teh desetih letih od prvega dne z malimi presledki minister in zadnjega polleta celo predsednik ministrskega sveta.

4) Hrvate pa reprezentirajo — nepolitčarji, in sicer: *prof. Tugomir Alaupović* iz Sarajeva, ki pa živi že deset let v Beogradu kot državni savjetnik (član najvišje državne institucije "državnega sveta"); sicer hrvaški pesnik in blaga, mirna duša. Potem *dr. Mate Drinković*, zobar iz Zagreba, rojen Dalmatinec, dobra duša kot Alaupović. Potem bankar *dr. Švrljuga*, sin znanega bogatega bankarja Švrljuge iz Zagreba, *dr. Frangeš*, bivši bosanski uradnik v poljedelski sekciji in *dr. Želimir Mažuranič*, advokat iz Zagreba, čigar brat je častnik v kraljevi okolici. *Dr. Mažuranič* je vnuk slavne hrvaškega pesnika. Ime *Mažuranič* ima na Hrvaškem dober zvok.

Iz teh dejstev vidimo, da je v novi vladi, ki naj temeljito preuredi ono Jugoslavijo, kakršna je postala vsled desetletne parlamentarne politike

osem dovčerajsnjih vodilnih politikov, dva politika iz prve prevratne dobe (1918—20) in sicer Alaupović in Drinković, ki pa nista bila izvoljena za poslanca v zadnjih 8 letih;

trije nepolitiki (1 bankar, 1 uradnik in 1 advokat) ter

dva generala, od katerih eden je bil v zadnjih 10 letih gotovo sedem let minister.

Ta nova vlada naj bo *vlada dela*. Ta vlada naj duhovno in materijalno preporodi Jugosla-

vijo!? V kraljevem manifestu je obsojeno VSE dosedanje nedelo, in delo parlamenta in vlad. S polnim pravom. Resnične so — žalibog — besede, s katerimi se je kralj 6. jan. t. l. obrnil na narod. Povdaril je v svojem manifestu:

“Moja pričakovanja kakor tudi pričakovanja naroda, da bo razvoj našega notranje-političnega življenja prinesel ureditev in konsolidacijo razmer v državi, se niso izpolnila. Parlamentarno delo in vse naše politično življenje dobiva vedno bolj negativno obeležje. Od tega imata narod in država za sedaj samo škodo. Vse koristne ustanove v naši državi, njihov napredek in razvoj celokupnega našega narodnega življenja so s tem prišle v nevarnost. Od takega nezdravega političnega stanja v državi ne trpi samo notranje življenje in napredek, temveč tudi ureditev in razvoj zunanjih odnošajev naše države, kakor tudi okrepitev našega ugleda in kredita v inozemstvu.

Parlamentarizem, ki je kot politično sredstvo po tradicijah Mojega nepozabnega očeta ostal tudi Moj ideal, so začele zaslepljene politične strasti zlorabljati v taki meri, da je postal zapreka za vsako plodonosno delo v državi. Žalostni razdori in dogodki v Narodni skupščini so omajali v narodu vero v koristnost te ustanove. Sporazumi pa tudi najbolj običajni odnošaji med strankami in osebami, so postali absolutno nemogoči. Namesto, da bi parlamentarizem razvijal in krepil duh narodnega in državnega edinstva, pričinja — tak, kakršen je — dovajati do duševnega razsula in narodnega razedinjevanja. Sveta moja dolžnost je, da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo in jaz sem odločen, da to dolžnost izpolnim brez kolebanja do konca.

Iskati moramo nove metode dela ter pripravljati nova pota.

Prepričan sem, da bodo v tem resnem trenutku vsi Srbi, Hrvatje in Slovenci razumeli to iskreno besedo svojega kralja in da bodo oni Moji najvernejši pomočniki pri Moji bodočih naporih, ki imajo zgolj en cilj, da se v najkrajšem času doseže ustvaritev onih ustanov, one državne uprave in one državne ureditve, ki bo najbolj odgovarjala splošnim narodnim potrebam in državnim interesom.”

Za enkrat je vlada: razpustila parlament, razpustila vse samoupravne skupščine, okrajne zastope, občinske svete in odbore, imenovala povsod mesto izvoljenih funkcionarjev komisarje in sosvete, razpustila dosedanjo voljeno državno kontrolo in državni svet ter oba imenovala. Ukinila je stalnost sodnikov, stalnost uradnikov in učiteljev. Prepovedala je stavke javnih nameščencev. Prepovedala je pisati proti vladi in njenim ukrepom. Razpustila je vse politične stranke in prepovedala snovati stranke, katerim ni sedanje stanje všeč. Ukinila je — skratka: izvela je doslej striktno vse, kar izvira iz kardinalnega dejanja, namreč iz ukinitve ustave, ki se je izvršilo sočasno z imenovanjem te nove vlade.

Konstatirati moram, da je vlada doslej skoro že temeljito izvršila prvo nalogo: odstranitev vsega, kar je bilo odobrenega in zgrajenega v zadnjih desetih letih na temelju vidovdanske ustave. Njenemu negativnemu delu doslej ni pregovora.

Kraljevo dejanje in novo vlado pozdravlja-

jo v prvi vrsti tzv. gospodaski krogi, njim na čelu trgovske in industrijske zbornice, trgovska društva in obrtniška udruženja. Beograjski glavni dnevnik “Politika” ima cele strani takih izjav.

Kralj je te dni sprejel francoskega žurnalista Sauerweina, kateremu je naročil, da povprašuje za mnenje o novem položaju v državi.

Med drugim mu je izjavil to-le:

“Diktatura — to besedo je lako izgovoriti. Ali to ni diktatura, če šef stranke, ne da bi imel programa, suvereno odloči, da bo ta in ta njegov prijatelj izvoljen v nekem volilnem okraju, kjer niti najmanj ne pozna razmer? Isti šef stranke postavlja za uradnike desetine svojih pristašev, čeprav nimajo prav nobene sposobnosti, razen te, da delajo za politike, ki jim zopet s svoje strani omogočajo živeti na stroške države. To, kar želim napraviti, je enostavno. Daleč sem od tega, da bi državi naprtil režim avtoritete brez kontrole.

Očistiti in reorganizirati moramo upravo, v kateri je zelo mnogo odličnih uradnikov, ali ki so se rekrutirali, plačevali in upravljali na temeljih, ki zahtevajo najnujnejše reforme.”

Povdarjam, da je v novi vladi osem dovčerajskih vodilnih politikov dveh doslej vse parlamentarno in vladno delo dirigujočih strank ter — osem ministrov, ki so vodili dosedanjo državno upravo . . .

Tudi nemški jeklarski trust kuje profit

Nemške železolivarne in jeklarne, ki so bile pred kakimi tremi leti organizirane v trust, so napravile tekom prošlega leta 52.496.000 mark (okrog \$12.600.000) čistega dobička. In to je isti trust, ki je v prošlem letu izprl desettisoče delavcev z zahtevo, da naj sprejmejo znižanje plače oziroma da pristanejo v splošno poslabšanje delovnih razmer, kajti drugače je trustu nemogoče konkurirati. Njegov profit dokazuje nasprotno, ampak kot kapitalisti drugod, tudi nemški niso zadovoljni z njim in ga zahtevajo še več. Več in več profita, to je cilj kapitalistične denarne mošnje.

V TEJ IN PRIHODNJI ŠTEVILKI

Bili so časi, ko je bilo krščanstvo res cerkev brezpravnih. Danes je vodilna krščanska cerkev najlojalnejša dekla reakcije in mogočcev. Čitajte članek na prvi strani. — Ali je Aleksandrova proklamacija v soglasju s kabinetom, ki ga je sestavil? Odgovor dobite v članku našega poročevalca, objavljen v tej številki.

Poročilo o “Dokumentu sramote” je končano v tej izdaji. Česa se učimo iz njega? Odgovori so v poročilu.

Poleg teh so v tem listu razni drugi članki, dopisi, kritike in poročila. Pazite na vsebinsko prihodnje številke!

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Ko pa sta se prerila dva soseda, ki sta živela mnogo let v najhujšem sovraštvu, skozi množico ter sta se zahvalila za tisti lepi nauk nad Mihovim grobom, ker sta od tistega časa zopet dobra prijatelja, so se Hercogu zasvetile oči in ni mu bilo več žal, da ga je tista kratka pridiga pognala v tujino.

Skrita za zastorom sta gledala župnik in kuharica s strupenimi očmi na množico, ki se je zbrala, da se poslovijo od kaplana.

"Glejte, prečastni, bil je zadnji čas, da se je odpravilo tega človeka; ta bi vam bil zapeljal še celo župnijo."

V zahvalo ji je župnik krepko stisnil roko.

Hercog je hitro še vsakemu podal roko; izpregovoriti je mogel samo nekoliko kratkih besed, ali njegove mokre oči so izražale tem jasneje njegovo bol in njegovo hvaležnost.

Ločitev dobrega duhovnika je kakor operacija. Člen se odreže od člena. A čim krajša je operacija, tem bolje je.

In tako je romal sedaj Hercog dalje, z malo potno torbico čez rame, ki jo je še kot dijak nosil na počitnicah, pa z močno, zakrivljeno palico v roki.

Dokler ga je vodila pot po gospojinskem gorovju, so stali pred vsako hišico ob cesti ljudje, ki niso mogli sami priti v cerkev, da bi se zadnjikrat poslovili od njega.

Neprenehoma se je moral ozirati po ljudeh in po stvarih, ki jih je gotovo videl poslednjič. Zunaj pri mostu je videl zadnjikrat vas s temnozelenimi strehami, na katerih so se svetili beli kamni, pa vitki zvonik z velikim petelinom na njem. Malo šolsko poslopje za župniščem je že davno izginilo izpred njegovih oči.

Samo veselo šumeči potok ob cesti ga je spremljal ves dan. Bil mu je drag tovariš: neprenehoma je kramljajal o lepoti potovanja, pokazoval mu je vesele skoke čez skale in jezi in ko se je kaplan po triurni hoji ogrel, da mu je pot kar kapal z obraza, ga je celo povabil, naj se osveži s kopeljo.

Tudi drevje ob desni in levi mu je podajalo nemo slovo, kakor da mu hoče reči: "Glej, z močnimi koreninami stojimo v naši domači zemlji, čvrsteje kakor ti v nestalnih srcih ljudi; in vendar moramo tudi mi zapuščati lepo gozdno domovino. Hudobni ste, ljudje! S sekirami in z žagami nas napadate, pa hajd z nami v tuje dežele. Hudobni ste, ljudje, vi še sami preganjate drug drugega iz ljubelega domovja."

Ko je Hercog prispel v malo mestece, je moral še tekati okrog, da najde voznika, ki bi mu odpeljal v Gospojni zaostale zaboje na kolodvor. Šele s četrtnim se je mogel pogoditi, kajti vsak je hotel od kaplana zaslužiti trojno vozarino. "Saj imajo popi dosti, pa naj plačajo." Seveda bi bil storil bolje, ako bi bil kakega kmeta v Gospojni poprosil, naj mu stori prijaznost. Toda zastoj ni maral dela, plačila pa gotovo ne bi bil sprejel nobeden.

Tako pa je zamudil popoldnevni vlak, a ponoči se kot duhovnik ni hotel voziti. Zato je rajši prenočil v mestecu, da nadaljuje drugo jutro pot v Dolenjo vas.

Zvečer je obiskal gospoda dekana, a namesto vabila na večerjo in na prenočišče v dekanskem dvoru, je dobil dolg nos zaradi tistega nagrobnega govora. Ko je potem vstopil v posebno sobo gostilne pri "modri ščuki", je bila navadna večerna družba že zbrana. Gospod okrajni sodnik je spojil z družino kar "meščanski večer" in je imel že petnajsti vrček pred seboj. Poleg njega je sedela njegova hčerka Lavra, petnajstletno dekletce, ki je imelo nalogo, odvesti očeta domu in se je pripravljala na to službo z marsikaterim krepkim požirkom. Gospod davčni kontrolor je vlačil goste oblake iz svoje lepe pipe, gospoda davkarja pa še ni bilo, ker mu stroga gospa Roza ni izročila vežnega ključa. Zato pa je bil potnik velike dunajske trgovine za pristna umetna vina milostno sprejet v domači krog. Izkazal se je hvaležnega za to čast, pripovedujoč brez prestanka in neutrudljivo krepke in mastne anekdote, ki so vzbujale viharen smeh. To je izvrstno uplivalo na njegovo razpoloženje in pripovedke so bile vse smelejše; ognjeni pogledi sramežljivo zardevajoče Lavre pa so ga še bolj vzpodbujali. Samo stari vpokojeni gozdni mojster je bil slabe volje, ker ni mogel svojih devetindevetdesetkrat povedanih pustolovščin družbi stotič pogreti in prodati za nove.

Čisto na kraju sta sedela star diurnist in mlad učitelj prirodoslovja kot zadnja predstavnika inteligence. Imela sta še vedno prvo čašo pred seboj in izpregovorila nista besedice. Pravzaprav — še dva finančna stražnika je bilo treba prišteti inteligenci, že zaradi njih uniforme.

Ostali udje omizja, nekoliko trgovcev, branjevcev, čevljarjev in krojačev je moralo smatrati za posebno čast, da so sploh smeli piti svoje pivo v tako plemeniti družbi. Zato pa so imeli doma pravico, zapisovati imena inteligence v svoje knjige in poleg imen debele številke. Samo poštar, neki sedlar in kovač so imeli samo svojemu liberalnemu mišljenju zahvaliti, da so lahko sedeli pri eni mizi z gospodom okrajnim sodnikom.

Ko je Hercog skoraj plašno vstopil v zakajeno svetišče, so zijali vsi s tako velikimi očmi nanj, da so celo pozabili, povrniti njegov uljudni pozdrav. Pogledovali so drug drugega, kakor bi hoteli vprašati: "Kako pa pride far sem?"

Kaplan je sedel k prazni mizi v najzadnjem kotu in natakarcica je hotela prižgati luč.

"Rezika, kaj pa Vam pride na misel?" je zakričal okrajni sodnik: "farji se vendar boje svetlobe; črni krsti ljubijo samo temo."

Krohoten smeh je bil odgovor temu dovtipu in kakor zmagovalen vojvoda se je ozrl sodnik s steklenimi očmi po družbi. Sedaj je bil vinski potnik v pravem tiru. Dovtipi so se kar podili, vsak mastnejši kakor prejšnji in v vsakem je bil vpleten kak far ali pa župnijska kuharica. In glasna pohvala je izzivala vedno nove anekdote.

Hercog je naročil čašo piva, večerjo in sobo za prenočišče. Ali v tej družbi mu jed ravno tako ni šla v slast, kakor ne v župnišču v Gospojni, kadar mu je kuharica pokvarila tek.

Okrajni sodnik se je med tem domislil novega dovtipa: Vse farje mora dati zapreti kot vagabunde in berače, ker beračijo celo po cerkvah za bogatega papeža. Komaj je potihnulo navdušeno priznanje za to šalo, je začel pripovedovati o prihodnji gonji, ko se pojde nad črno divjačino.

"Bravo! Vsi pojdemo, vsi! Prosit! Pogin farjem," je šumelo iz družbe filistrov in kozarci so žvenketali.

Več poguma pa je pokazal finančni stražnik; saj je imel uniformo, da je bil hrabrejši od civilistov. Ves razgret je pripovedoval, da ima že davno bikovko in vanjo vloženih deset brivskih nožev, pripravljenih za boj proti farjem.

V kotu je sedel ubogi kaplan kakor oplašen golob. Kako se mu je stožilo po gorski samoti in po ubogih, a poštenih ljudeh! Tam živeč priprost drvar, ki zna komaj čitati, je podoben svetlemu biseru, ako se ga primerja s takimi spakami, ki se šopirijo brez veljave v nepristnem okvirju omike in napredka.

A kako je bilo mogoče, da je bil tuji potnik izpostavljen takim žalitvam, le ker je imel črno suknjo duhovnika? Celo narodom brez civilizacije je gostoljubje sveto, tukaj pa so ravnali z gostom grše kakor s psom; pa ravno ljudje, ki se prištevaajo najomikanejšim!

A čim dalje je premišljeval, tem bolje se ga je lotevala žalost. Ni li moral delati pokoro za grehe svojih sobratov? Zato, ker pridiga evangelij ljubezni, ne bi mogel duhovnik žeti sovraštva. Ako pa sam seje raz prižnico seme političnega sovraštva, ne more zoreti žetev nič družega, kakor vihar. Ker poučuje otroke, tolaži bolnike in pomaga siromakom, ga ne bi preganjali kakor divjačino; ako pa hoče le gospodovati in zastavlja pot napredku, pride seveda pod kolesa in če je celo župnik bolj skrbnik za denar, kakor dušebrižnik, ni mogoče zameriti ljudem, da vidijo v duhovniku le farja.

Toda kljub temu izpoznanju je kaplana vendar bolelo, da je moral postati človek, ki je prav toliko časa študiral kakor okrajni sodnik, farča zasmehovanja. Zato je hotel oditi že v svojo sobo, ko je sodnik, ki je imel že dvajseti vrček, zaklical:

“Rezika, Rezika! Sakrament, kje pa tičite? No, vendar! Sedaj mi pa pokličite hlapca, a takoj naj pride.”

Natararica je mislila, da zahteva sodnik hlapca kakor že večkrat, da bi ga odpeljal domov.

“Jej, saj nocoj še ni tako pozno. Pa ne, da bi milostljivi gospod že odhajal?”

“Bedak neumni! Hlapca mi pokliči, pa takoj,” se je razjezil mogočni gospod, čegar lice je bilo že vse v ognju, oči pa kakor iz stekla.

Natararica je kmalu našla hlapca v njegovi izbici, kjer je še oblečen sedel na postelji in srkal dim iz svoje stare pipe. Oba sta se kmalu prikazala v svetlišču posebne sobe. Hlapec je ponižno stiskal čepico v žuljevi roki.

“No, vendar enkrat da je tukaj, medved. Ali si hočete zaslužiti vrček piva?”

“Seveda, prav rad.”

“Si ga lahko zaslužite; le če vržete tamkaj tistega farja ven, a krepko, in če se pobije, ni škode. En far manj na svetu.”

“Bravo! Bravo!” je zagrmelo v okrožju.

(Dalje prihodnjič.)

Skrinja modrosti.

STRANKA, ki hoče osvojiti svet, mora visoko držati svoja načela, brez ozira, s kakimi nevarnostmi je to združeno; bila bi izgubljena, če bi ravnala drugače.” — (Ignac Auer.)

Poročilo posebnega preiskovalnega odbora kluba št. 27 J. S. Z. o “Dokumentu sramote”

Cleveland, O., dne 31. decembra 1928. — Eksekutivi J. S. Z.:

(Konec.)

V preiskavi, da se dožene, kdo je bil avtor imenovanega dopisa v “A. S.”, oziroma da se dožene če so Pezdircve obdolitve, da je dopis pisal Presterl, resnične, smo si preskrbeli rokopise Presterla in Pezdirc in z njima so člani našega odbora šli k strankam, ki so čitale original dotičnega dopisa ter jih vprašali, katera predloženih pisav je slična oni v dopisu, ki je bil poslan “A.S.” Vprašane stranke so izjavile, da nobena predloženih pisav ni podobna pisavi v dopisu, kajti bila je po njihovem zatrdilu veliko slabša kot pa v pismih, katera smo jim predložili.

Na zasliševalni seji je Jos. Pezdirc vztrajal pri svoji trditvi v “Dokumentu sramote”, ki je, da je dopis spisal Jos. Presterl, njega (Pezdirc) pa je prisilil, da ga je poslal “Amerikanskemu Slovincu”. Pezdirc je bil vprašan, ako je dopis kaj spremenil, in je odgovoril z “ne”. Pri nadaljnem izpraševanju je priznal, da ga je prepisal in ta prepis da je odposlal A. S.” Na vprašanje, če ima original, iz katerega je dopis prepisal, je rekel da ga nima.

Odbor po teh zasliševanjih ni mogel dognati, kdo je pisal dotični dopis za “A. S.” Lokar trdi, da ga je pisal Presterl in to trditev opira na okolščino, da so v dopisu reči, o katerih je po zatrdilu Lokarja vedel samo Presterl. Odnosaji med Presterlom in Lokarjem so bili svoj čas zelo prijateljski, potem so se začeli ohlajati, in končno ju je spor tako razdalil kot sta razdaljena severni in južni tečaj. Glede avtorstva dopisa odbor torej ne more dati nobenega izreka in sodbe. Lahko je resnica, da je njegov avtor Presterl, lahko je, da ga je pisal Pezdirc, ali kdo drugi, kajti nekdo ga je gotovo. Človek bi lahko verjel Pezdircu le, ako bi bil v svojih trditvah bolj zmeren in manj senzacionalen in bi se poslužil proti Presterlu druge poti. Pezdircu je bilo znano leto dni, da dolži Lokar Presterla krivega za dotični dopis, ki ni bil samo osebni napad, temveč zasluži s socialističnega stališča absolutnega obsojanja. Že to je grdo za človeka, pa bil takega ali drugega prepričanja, da se zateka v svojem boju k osebnostim v dopisih. Še bolj pa zasluži obsojanja, če pod masko drugega meče slabo luč na pokret, ki je tudi njegov pokret. Vsi trije tu imenovani so bili člani kluba št. 49 in večino te dobe je bil klubov tajnik Jos. Pezdirc. V svojih izvajanjih, ki so bili priobčeni, pravi, da je bil zaveden in je delal napačno pod vplivom drugega človeka. Njegova dolžnost kot člana socialistične stranke in njegova dolžnost kot ČLOVEKA je bila, da bi skušal napako popraviti, in obtožil, ali pomagal obtožiti Presterla na klubovi seji takega nesocialističnega in za vsakega človeka grdega prestopka. Namesto da bi to storil, je s svojim molkom ščitil Presterla, ki ni aktiven v klubu že prošlih šest mesecev. S to molčečnostjo je grešil proti sebi in napram socialističnemu gibanju. Namesto te poti se je poslužil v svojem “razkrinkanju” načina izven organizacije, načina, ki je vzbudil v naselbini mob psihologijo proti obtožencu in katera bi v državi Mississippi zadostovala, da bi bil obtoženec linčan. Že v načinu senzacije in v spisu “Dokument sramote” je toliko obdol-

žitev, da postanejo fantastične. V njih je mogoče deset odstotkov resnice in devetdeset odstotkov pa produkt bujne a bolne domišljije.

Ni izključeno, da je Pezdirčeva trditev o avtorstvu dopisa resnična. Ni pa v potrdilo, da ga je pisal Presterl, predložil nikake evidence, na katero bi se mogli opirati. Smo pred dilemo, da verjamemo Pezdirčevi izjavi, ali pa dvomimo. V resničnost izjave pa dvomimo lahko že radi načina, s katerim je prišel v javnost z "razkrinkanjem" in radi njegovega vedenja. To vprašanje je toliko zamotano in odboru predložena evidenca tako neprepričevalna, da bi ga bilo tudi na sodišču težko pravično rešiti, ako sploh mogoče. Lahko je pravi ali intelektualni avtor dopisa Presterl, lahko tudi kdo drugi.

Trditev, da je Presterl Pezdirca prisilil dopis podpisati, je brez podlage in odbor ji enostavno ne veruje. Prvič, tožitelj je seji končno priznal, da je dopis tudi prepisal in ga šele potem odposlal. Ako človek to delo izvrši, že ne more več tako enostavno reči, da je bil v to prisiljen (namreč ustrahovan), kajti pri tem se že mora dobro zavedati, kaj dela. Kadar človek stori tako delo, je zraven že preiščljeno, ki ni podložna ukazu. Da ga je kdo izmed "kikarjev" v kako tako stvar ali akcijo prisilil, preiskovalni odbor ne verjame. Kar je delal, je bilo prostovoljno. Človek bi moral biti slabič, idijot in straopetec, ali vsaj premalo prebrisan, predno bi mu mogli verjeti, da je bil v rokah tega ali onega le golo orodje, ki ga je poljubno rabil za svoje nepoštene nakane. Omenjenih lastnosti se Pezdircu ne more očitati in zato tudi njegova trditev izgubi na verjetnosti. Isto velja z njegovo trditvijo, da je Presterl dopisnik "A.S.", kar je lahko pregrešek in lahko tudi ne. Odvisno je namreč, kaj človek piše, ne pa, v kateri list dopisuje. Tožitelj se dela, kot da tako dopisovanje obsoja. Naj tu zopet nadaljujemo s pismom, oziroma izjavo Vinko Coffa, v kateri pravi, da je pred letom prišel k njemu Pezdirca z nekim dopisom, katerega mu je Coff koregiral (po izjavi Pezdirca je poslal dopis v objavo Prosveti). V pismu pravi Coff:

"Pogovor (ob tej priliki obiska Pezdirca pri Coffu. — Op. odbora) je nanesel na razno. (Kar zapišem, imam priče.) Joe Pezdirca se je pohvalil (napram Coffu. — Op. odbora): 'Ti, jaz mnogokrat pišem kak dopis v "Amerikanskega Slovenca" čez delavski dom in potem jim pa v drugem časopisu dam odgovor.' —

Kajne, tudi v teh slučajih ga je zapeljal drug hudoben duh? Ko sem vprašal pri vaji pevskega društva 'Jadran', ako je kateri član naročnik 'Ameriške Domo-vine', da mu dam spisan dopis za vprizoritev 'Spomin-ske plošče', je pristopil takoj Mr. Pezdirca in mi ponudil 'Ameriškega Slovenca', da lahko on dopis v ta list pošlje . . ." (Dopisa mu ni dal.)

Coff pravi, da ima za resničnost te izjave priče. In ako je, tedaj pokazuje Pezdirca v povsem drugi luči kot pa površno čitanje "Dokumenta sramote" ali pa Trugarjeva obramba Pezdirca v dotični številki "Enakopravnosti". Ako je ta Pezdirčeva samohvala resnična, kako more on druge dolžiti intrigantsvta, spletkarij in mahinacij, sebe pa prikazovati za žrtev slabih ljudi in za spokorjenega grešnika, odrešenika naselbine, kar mu daje angelsko čistost?!

Glede dopisov v Proletarcu iz Collinwooda. — Za vse anonimne dopise iz te naselbine se je splošno sodilo, da jih piše Presterl, pa najsibo za Proletarca in v veliki večini tudi za druge liste. To se morda glasi smešno, je pa resnično, ker "grehe" za vse prestopke

v naselbini, pa bilo to pravično ali nepravično, se je zvrčalo nanj in za grehe grešnikov v naselbini je javno mnenje smatralo odgovornim Presterla. Delni vzrok tega mišljenja je, da je on velikokrat vse preveč osebno nastopal in je s tega stališča vodil svoječasno boj v društvu "Mir". Od tedaj je dobil v naselbini častno mesto "kikarja". Ljudi je v splošnem smatral za slabše kot so, posebno še, ako se niso strinjali z njim ali pa bili drugačnega prepričanja kakor on. Delno so mu ljudje, posebno tisti, ki so njegovi največji nasprotniki in o katerih se lahko reče, da niso nič manj osebni kakor on, odkazali to mesto ("kikarja") radi udobnosti in pa vsled splošnega človeškega nagiba, da je dobro imeti med seboj parkeljna ali hudobnega duha, kateremu se lahko pripiše mnogo grehov, ki so jih prav zaprav oni storili.

Tako je tudi s collinwoodskimi dopisi v Proletarcu, kolikor jih je kritične vsebine. Nekateri so mnenja, da so zgrešili svoj cilj in naselbini več škodovali kot koristili. Drugi so zopet protivnega mnenja. Edino, kar se je citiralo odboru, je bil dopis, ki je imel sarkastično opazko o nekem ženskem lasanju, kar se lahko smatra za nepremišljen način pisanja.

Resnica je, da so za nemir in splošno občutljivost v naselbini vzroki prej drugje kot v dopisih v Proletarcu. Ti spori imajo svoj izvor v nesoglasjih med posamezniki in raznimi strujami ter strujicami. V njih, ako se nadaljujejo, nastajajo sumničenja in protisumničenja, kar izpodkopava harmonijo in štrpnost. Metati krivdo za to napetost, ki tudi ni tako velika ali nepremostljiva kakor se morda komu zdi, na eno osebo, je smešno. Predno so spori v večji meri mogoči, je treba pač več oseb, ne samo eno. Niti par oseb skupaj ni v stanju posplošiti spore v naselbini, ki šteje več sto, ali morda celo več tisoč stanovnikov. Pezdirčev članek v "Enakopravnosti" kakor tudi članek v njegovo obrambo prikazujeta, da je naselbina v medsebojnem prepiranju prava Sodoma in Gomora. Temu načinu gledanja na spore se lahko pravi povečevanje z mikroskopom in gašenje žerjavice z ognjem. Nihče ni zgolj angel in nihče zgolj hudič. Človeka se lahko izboljša v njegovih lastnostih, in lahko se ga poslabša. Vsakdo pa si bi moral prizadevati, da postane boljši in koristnejši sebi in družbi, ne slabši.

H koncu naj ponovimo, da za resničnost obtožb, navedenih v "dokumentu sramote", nismo dobili dokazov. Nadalje, da kluba št. 49 JSZ. ne zadene odgovornost za napetost v naselbini, in da Pezdirca ni nihče izrabljal za svoje orodje, oziroma Pezdirca ni bil v stanju dokazati, da ga je izrabljal Presterl in "naš krožek". Ako se je udeleževal kakega intrigarstva, je to delal iz lastnih nagibov. Iz njegovih izjav glede dopisa v "A. S." sklepamo, da če je trditev resnična, gre odgovornost za storjeni čin toliko enemu kot drugemu. Nesmiselno je zvrčati v tako veliki naselbini krivdo za spore na eno ali na skupino oseb ali na dopise v Proletarcu.

V slednjem odbor priporoča, da se dopisov, posebno "vroče" vsebine, ne priobčuje brez pravega podpisa. Vsak dopisnik naj bo s svojim imenom odgovoren za prispevke, da se preprečijo nepotrebne in škodljive sumnje. To pravilo bi morali upoštevati ne le Proletarec ampak vsi listi. V interesu njih, naselbin, organizacij in posameznikov je, da se izloči neodgovorne dopise iz vseh listov.

Osebam na eni ali drugi strani, ki se čutijo več ali manj prizadete, pa sledeče priporočilo: Manj oseb-

nosti in več razmišljanja. Nihče naj ne smatra sebe za perfektno bitje, svojega sodelavca, s katerim se slučajno ne strinja v vsem, pa za slabega človeka. Človek ni ustvarjen ne slab ne dober. Izpostavljen je razvoju in ta odločuje na njegov značaj in na njegovo intelektualnost. Razvija se telesno in umsko iz življenjskih nižin skozi dolga stotisočletja v to kar je, in se bo še razvijal dalje. Ako ne moreš storiti svojemu bližnjemu dobro, ne stori mu slabo. Ako smo ljudje slabi, so temu veliko odgovorne razmere, socialne in ekonomske, v katerih se nahajamo. Več dela za izboljšanje razmer v prid vseh ljudi, več stremljenja po lastnem izpopolnjevanju in manj kazati s prstom na druge, pa bomo laglje šli preko osebnih sporov in prerekanj. Za osebne spore ne bi imeli potem ne časa ne smisla.

Za preiskovalni odbor, *Anton Garden, John Krebelj, Joseph Jauch, Louis Zorko.*

Koncert ge. Lovšetove in Toneta Šublja v Waukeganu velik uspeh

Ako greš na koncert kakega izmed pevcev in pevk, kot so Gali Curci, Tito Schipa, Rosa Raisa, Giacomo Rimini, Beniamino Gigli, Rosa Ponselle, Irene Pavloska, Richard Bonelli, Mary Garden itd., moraš plačati navadno od enega do tri dolarje za sedež. Vsi ti so dobri, priznani pevci, člani in članice oper, ali pa nastopajo samo na svojih koncertih.

Prošlo nedeljo si dobil v Waukeganu v Slov. nar. domu sedež v ospredju za \$1.50, ostali so bili po dolarju. Pela sta ga. Pavla Lovšetova in Tone Šubelj. Program sta imela tak, da bi delal čast njima na vsakem odru pred vsako avdijenco, in pela ter igrala sta, kakor pojejo in igrajo edino umetniki.

Čuli smo petje iz štirih oper v slovenskem jeziku, kar je bila za nas novost, kajti tudi ako zahajaš v čikaško opero, čuješ petje le v italijanskem, francoskem in nemškem jeziku. Pred nekaj leti so imeli par ruskih opernih predstav v sezoni, a so jih pozneje opustili. Italijanščina dominira, Program je bil sledeči:

1. Rossini: *Barbiere di Seviglia*, II. dejanje. Vlogo Rosine je pela ga. Lovše, Figaro je bil Šubelj.

2. Leoncavallo: *Pagliacci*, I. dejanje. Neddo je pela ga. Lovše, Šubelj pa je pel vlogi Tonio in Silvio. V drugem dejanju, ko spozna Canio, njen mož, da ljubi drugega, jo umori. To izvrši v igri, in avdijenca dolgo ne spozna, da mož res besni, ne samo zato ker to zahteva vloga. V tem slučaju je bil konec opere prenešen že v prvo dejanje; ljubosumnega moža je igral Vinko Pink.

3. Verdi: *Il Trovatore*, IV. dejanje. Leonora je bila ga. Lovše, Conte Luna je bil Šubelj.

4. Foerster: *Gorenjski slavček*, I. dejanje. Minko je pela Lovše, vlogo Franje je imel Šubelj. Poleg teh sta zapela na koncu dve narodni pesmi.

S svojim petjem in igranjem, ki je igranje, sta oper nevajeno avdijenco popolnoma priklenila nase. Okrog 600 ljudi je bilo v dvorani. Kostume sta imela lepe, oziroma take kakor so jih njune vloge zahtevale.

Te vrste programe je pozdravljati, kajti potrebno je, da se pokaže ljudstvu lepoto klasičnega petja, in pa, kako se igra; je prav, da pojejo tudi narodne pesmi, toda če se hoče narod dvigniti v razumevanju klasične glasbe, je treba preden s takomenovanimi "tež-

jimi" programi. In se je izkazalo, da ta za avdijenco ni bil tako težak kakor so mislili nekateri, ki smatrajo, da vse kar povprečen ameriški Slovenec razume in pojmuje v petju, je narodna pesem, ker jo je čul še kot otrok, jo potem sam pel na vasi in se veselil ob njenih zvokih tudi v tujini.

Na glasovir ju je spremljal F. Kubina, ki je mojster v svoji stroki. V dvorani je vladal potreben mir in pa zadovoljstvo nad izvajanjem lepega programa.

Z.

"Radnikov" dopisnik pomiluje in graja Slovence

V "Radniku" z dne 9. februarja je dopis iz Clevelanda, v katerem neki P. M. poroča o predavanju, katerega je imel Anton Družina, študent iz čikaške univerze, o slovenski književnosti. Dopisnik pojasnjuje, da je uprava clevelandske javne knjižnice pozvala Antona Družino, da pride pred javnost s serijo predavanj o slovenski književnosti, in tako se je stvar začela. Poročevalec poudarja, da nič ne pretirava z izjavo, da je Družina v predmetu slovenske, ali bolje, slovanske zgodovine, eden prvih predavateljev, kar jih imajo slovenski priseljenci v tej deželi. Po daljšem opisu predavanja se poročevalec bridko potoži nad Slovenci v Clevelandu: 30,000 jih je, dva lokalna dnevnikarja imajo, pa so prišli v tako malem številu! "Sam A. Družina mi je osebno priznal," piše dopisnik, "da se vsi vodilni Slovenci tolčejo po prsih v svojem zagotavljanju, da delajo za narod, toda on ne ve, kateri narod je to." Končno zaključuje, da bo po več takih izkušnjah A. Družina prisiljen, da se odloči: Ali se pokloni "narodnim" voditeljem, ali pa gre na stran delavstva ter brezobzirno udari po gospodih narodnih vodičih.

Na prošlem Šubljevem koncertu v Collinwoodu je bila udeležba bolj pičila. Ker "Radnikov" poročevalec ni bil navzoč, se nič ne pritožuje nad narodom in njegovimi vodji.

V S. D. Domu v Collinwoodu je lepa soba, namenjena za knjižnico in čitalnico. Na prošlem občnem zboru so se čule bridke pritožbe, da se narod te ustanove ne poslužuje, torej naj se soba odda v najem. Enkrat je imela čitalnica že nad osemdeset članov, a potem je vse nekam zaspalo. Ali naj se tudi to pripiše "kikarju vseh kikarjev"?

Groše rabimo, groše, groše! Pa se dogodi, da se mora kakšna zveza kulturnih društev pečati s stvarmi, ki so vse kaj drugega kot kulturne, ampak potrebno je radi novcev. Zato čitalnici ne gre dobro. Pa tudi pivnici ne. Pritožujemo se lahko, kritiziramo tudi, ali kar je med nami napak, jih je treba odpraviti z dobrovoljnimi sporazumnim delom. Ni tako hudo, kakor jamra "Radnikov" P. M. in mu pritrjuje Družina, ni pri nas tako slabo kot prikazuje Pezdirčev "Dokument sramote", ampak je pač tako kakor je. "Rinemo, rinemo," je rekel nekdo, in jaz bi dodal: "Gre, no da, tako bolj polahko — bo že." — X.

"YERNEY'S JUSTICE" je angleški prevod Cankarjevega "Hlapca Jerneja". Vsaka slovenska družina, in vsak posameznik naj si naroči izvod te knjige. Stane 50c. Naročila pošljite "Proletarcu".

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

O RAZNOTEROSTIH IZ COLLINWOODA.

V nedeljo 3. feb. je imel v Slov. del. domu koncert Tone Šubelj. Ker se je radi nezgode z avtom malo zakasnil, je udeležence pred njegovim prihodom zabaval Fr. Barbič ml.—Mr. Havalena in Mrs. Burgess Instrumental Trio. Ko je Tone došel, je pojasnil prej omenjeni vzrok zamude Joško Penko, tajnik doma. Šubelj je nastopil burno pozdravljen. Imel je izbran program. Največ aplavza je žel pri narodnih pesmih, ker te muzikalno našega povprečnega človeka najbolj zadenejo v dušo. Na splošno zahtevo je moral k programu dodajati. Na glasovir ga je spremljal Mr. Zorman. Pri Šublju se meni posebno dopade njegova mimika, ker povečuje njegovo petje. Udeležba ni bila kar bi morala biti za tako naselbino. Nekateri so ga že čuli v Narodnem domu na St. Clair, in jim to zadostuje. Dne 14. februarja nastopita on in ga. Pavla Lovšetova skupno v Slov. narodnem domu na St. Clair s selekcijami iz raznih oper.

V zadnji številki sem poročal o mestnem zastopniku Thomas Flemingu, ki je bil obtožen, da je prejel podkupnino od nekega detektiva; ta detektiv je dobil v boju z nekim blaznim uživalcem narkotičnih strupov težke poškodbe, in ker je rabil podporo, je pridobil tega koncilmana, da je v mestnem svetu predlagal, da se mu da podporo iz mestne blagajne. Detektiv trdi, da mu je za to uslugo plačal \$200. Spoznan je bil krivim tega prestopka in ga čaka zaporna kazen od 1. do 10 let. Njegov zagovornik bo proti razsodbi apeliral na višje sodišče. Fleming je zamorec in republikanec, njegov prosekutor državni pravnik T. Miller pa je demokrat. "Maščevanje je sladko" tudi v politiki, kakor dokazuje ta slučaj.

Na priredbi društev "V Boj" in "Strugglers" dne 7. aprila bo dobil nekdo od kluba št. 49 JSZ. cekin. Drugo vam pojasnijo člani in somišljeniki.

Obljubovalo se je "akcijo mase" napram nekomu, ki se je nekam pregrešil. Ali stvari se čudno obračajo in grehi se vale še iz neke spovednice. Tako je prav! Naj javnost izve grehe vseh grešnikov, ne samo enega. Collinwood ve, da nekaj je gnilega v državi Danski. — *Frank Barbič.*

PREMIŠLJEVANJE IN ODGOVOR.

KRAYN, PA. — Zima je, in če imaš čas, si lahko za pečjo in premišljuješ o vzrokih, ki dovajajo v krivičnosti. Težko je težaku pravilno analizirati sistem, v katerem je milijone ljudi v mizeriji, a tudi naučen ni misliti tako globoko. Ako se zanima za dnevne liste, čita v njih dan za dnem o umorih, ropih, korupciji, pobojih, samomorih itd. Še nikdar nismo imeli toliko novic te vrste, ne v starem kraju, ne tukaj.

Človek premišljuje, kam to vodi. Misli mi segajo nazaj do l. 1899, ko sem se podal v svet. Maja meseca letos bo 30 let. Ne bom razlagal svojih doživetij v tem času, le nekoliko mimogrede. Bili smo vsled nevedno-

sti izkoriščevalci samega sebe; in to smo večinoma še danes. Koliko so nam dali vzgoje tam preko? Jako malo. In še ta, kar je je bilo, so prikrojili v prilog gospodarjev. Duhovnik te je učil, da je božja volja, da si ti hlapec, in gospodar da je gospodar. Ne upiraj se mu, kajti saj bo dajal odgovor pred božjim stolom! Vprašali ga bodo, čemu te je izkoriščal, in ker gre laglje kamela skozi šivankino uho kakor bogatin v nebesa, je umevno, da boš šel ti v večno izveličanje, bogatino pa bo dal sv. Peter potni list v pekel. Tako nekako si lahko tolmačimo vzgojo, kakršne smo bili deležni. In ljudje so verjeli in še vedno verjamejo takim in še mnogo večjim bedastocam. Vsled ljudske nevednosti so prizadeti tudi tisti ljudje v delavskem razredu, ki so že dosegli stopnjo spoznanja in znajo ločiti laž od resnice in poneumnevanje od vzgoje.

Nas premogarje interesira vprašanje industrije v kateri smo zaposleni (kadar smo) in pa vprašanje naše organizacije. Ali smo se iz izkušenj prešlih par let kaj naučili? Izgleda, da ne. Pri U. M. W. gre po starem. Ljudstvo sledi najraje zavajalcem, pa bilo v religiji, politiki in celo v unijah. Lewis ne spada na vodstvo take organizacije, kakor je bila UMW. Pa je še vedno njen predsednik in menda ostane, dokler se ne naveliča, oziroma dokler bo dobival plačo kakor jo dobiva sedaj. Ker nismo bili v stanju paziti na unijo kakor bi morali in ji dati vodstvo kakršno se za unijo spodobi, smo poraženi. Danes se obsipamo z očitki skebstva ali stavkolomstva, pozabljamo pa na silne žrtve, ki smo jih dali v prošli dolgotrajni borbi. Storili smo kar je bilo v naši moči, ali močna, organizirana sila kapitalizma je nas potisnila ob tla in nas tišči. Zdaj je ogenj v stehi med nami poraženci. Kje je ostala logika, kje solidarnost? Taki pojavi med delavstvom, ki jih je mnogo in so dolgotrajni, so zavornica, katera brani, da socialistična misel tako počasi napreduje.

Kadar bomo toliko zreli, da opustimo mržnje in se ne bomo obmetavali z nepremišljenimi očitki, in da bomo živeli v spoznanju, da smo si enaki, da živimo pod enakimi razmerami in nas tepejo ene in iste nadloge, bo storjen najsilnejši korak v smeri socialistične uredbe.

Ne bi pisal teh vrstic, toda pripravil me je do tega dopis sodruga Louis Sterleta v Prosveti z dne 1. jan., v katerem me omenja, ko pravi: "Radi namigavanj od strani Henrik Pečariča v Prosveti z dne 1. dec. l. l. zahtevam, da dokaže direktno, kdo ga obrekuje, da ne bomo sumili eden drugega. — Da se njega prezira, ni nič drugega kot prav, kajti pod okolščinami kakršne so bile ko je on prišel sem, naj premisli, kako bi se njemu dobro zdelo, ako bi on in večina Slovencev hodila na stavkovno stražo, pa bi prišel 'zaveden' Slovenec med nje stavkokazit?"

Odgovor na gornje bo kratek. Kar se namigavanja tiče, rečem: Ne namigavam, in nimam kaj namigavat. V ostalem, s. Louis, je med menoj in teboj z ozirom na prošlo stavko velika razlika, ki jo je potrebno upoštevati. Mene je šerif vrgel ven iz stanovanja na cesto. Ti in precej drugih ste imeli priliko delati, in to pod jacksonvillsko pogodbo, kar je bilo za vas toliko boljše. Skozi pet mesecev sem hodil na stavkovne straže, medtem ko je s. Sterle v tem času, kot omenjeno, imel delo

v rovu. 15 mesecev stavke, pa deset glav družine, to je moj račun, ampak težak je bil in mnogo je bilo treba prestat. Bil sem na stavki dolgo, moj kritik ni bil. Sem na črni listi v več krajih, in gotovo ne zato, da bi stavkokazil.

Dne 16. julija, ko sem videl kaj so unijski voditelji zaključili glede pogodbe, sem rekel: Zadosti je! Bil sem tedaj v Hanoverju. Kjer bom delo dobil, tam ga sprejemem, je bil moj sklep. Vprašal sem zanj v okolici Ehrenfelda — nič, nato okrog South Forks, zopet nič. Naše druž. št. 345 je že zdavno imelo poprej preklicano točko, kjer kdo more delo dobiti naj si pomaga, in vi ste ovirali, seveda par oseb, zakaj? Saj vendar dopisnik sam prizna, kako bi še vedno lahko imeli lokal in začeli delati namesto stavkati! Ampak ljudje so se pomotili in zavzeli taktiko, ki se jim je zdela najboljša.

Samo toliko, da odgovorim javno na javen dopis. Za enkrat smo poraženi, ne po naši krivdi, in zato nimamo vzroka, da bi se zbadali med seboj. Naprej z resničnim prosvetnim delom! — *Henrik Pečartč*, Box 32, Krain, Pa.

“SAVA” VPRIZORI “SPOMINSKO PLOŠČO”.

Soc. pevski zbor “Sava” v Chicagu vprizori v nedeljo 7. aprila v dvorani ČSPS. narodno spevoigro v štirih dejanjih s predigro “Spominska plošča”, ki jo je spisal J. Špicar. Na Slovenskem je bila igrana že v raznih krajih, v Ameriki pa samo še v Collinwoodu, kjer jo je vprizoril pevski zbor “Jadran” z velikim uspehom. V igri ima vloge 15 oseb, zbor pa tvorijo poleg teh še občinski svetovalci, hlapci, dekle, godci, pevci in ljudstvo.

Zborovodja je Arno Mario Hess, režiser pa Andrew Miško. O vsebini in drugem glede te prve naše velike slovenske predstave s petjem na našem odru bomo pisali v prihodnjih številkah. — *P. O.*

RAZNO IZ WAUKEGANA.

Slovenski narodni dom je imel v l. 1928 \$12,005.-38 dohodkov in \$11,618.01 izdatkov. Preostanka je \$387.37, v blagajni dne 31. dec. pa je bilo \$3,493.94. Za izboljšanje stavbe se je porabilo \$754.36, kar je med izdatki, posojila se je vrnilo \$2,150.00, nabavljen je bil en nov glasovir, tako da je bilo za Dom to precej ugodno leto. Vrednost poslopja je cenjena na \$60,360.00, premičnine pa \$3,012.00. Vrednost čitalnice, ki je Domova ustanova, znaša v inventarju in gotovini \$1,076.-62, inventar in gotovina gospodinjkega odseka \$1,159.21, inventar in blagajna dramskega in izobraževalnega odseka pa \$702.00. V vodstvu lanskega direktorija so bili John Machek predsednik, Vinko Pink tajnik, in Frank Pezdir blagajnik, v nadzornem odboru pa John Gantar, Rudolf Skala in Frank Brus. V direktoriju za to leto so, John Machek, predsednik; Anton Mesec, podpredsednik; Rudolf Skala, tajnik; Anna Mahnich, zapisničarica; Fr. Pezdir, blagajnik. Nadzorniki, Stenko Kirn, John Gantar in Frank Pirc. Gospodarski odbor: John Mahnich, Paul Peklaj in Vinko Pink. Občni zbor delničarjev se vrši vsake tri mesece, seje odbora pa kadar zahteva potreba.

Dne 10. marca bo sklican javen shod radi diskuzije o namerovanem novem posloplju, ki bo Domov *anex*. Služilo bi pred vsem sportu, kjer bi imela zatočišče naša mladina.

V soboto 16. marca priredi Gospodinjki odsek Slov. nar. doma veselico v korist odsekove blagajne.

Druž. “Sloga” št. 14 SNPJ. priredi zabavni večer v

soboto 23. marca. Vstopnina za moške je \$1 in za ženske 50c. Meseca decembra bo praznovalo žensko druž. št. 119 SNPJ. slavnost dvajsetletnice.

Dobroznanemu naprednemu rojaku M. Jerebu je 3. feb. umrl sin Frank; podlegel je posledicam operacije na slepiču. V bolnišnici je bil 11 dni. Izguba sina je hud udarec za starše. Pogreb, ki se je vršil 5. feb., je bil civilen. Sprevod je bil prav veličasten, z dolgo vrsto avtov. Trije avtomobili so bili napolnjeni z venci in izmed teh je bil najkrasnejši oni, ki sta ga dala oče in mati v zadnji pozdrav svojemu sinu.

Prihodnjič sledi nekaj poročila o tukajšnjem kooperativnem društvu. — *Poročevalka.*

IZ COLLINWOODA O OBČNEM ZBORU S.D.D. IN FENDOVI-RUPNIKOVI AFERI.

(*Ta dopis je radi znanega vzroka 'premalo prostore' nad dva tedna zakasnil. — Ured.*)

Dne 16. januarja se je vršil občni zbor delničarjev Slovenskega delavskega doma v Collinwoodu. Kar se tiče vodstva seje, gre vse priznanje in čast soglasno izvoljenemu predsedniku Matt Petroviču. On je vzoren predsedovatelj, in dasi socialist, je pri tem delu strogo nepristranski. Socialistom namreč eni ne priznavajo te lastnosti. Iz poročila direktorija se je razvidelo, da je deloval složno in v korist SDD., za kar zasluži vse priznanje. Temu je sledilo poročilo Zveze kulturnih društev, ki istotako zasluži vse priznanje, osobito g. V. Godina. Poročilo odseka naprednih žena je bilo z odobravanjem sprejeto, in treba je poudariti, da naše žene res delujejo za procvit SDD. Delujejo tiho in mirno in prinašajo za Dom dobre rezultate. Mnogo debate je bilo glede Domove čitalnice. Iz poročila je razvidno, da je to skoro mrtva ustanova, za katero ni nikakega zdravega zanimanja. Eni so navajali, da odbor zanjo ni deloval kot bi moral, oziroma, da ni znal delovati. Odbor je odvrnil, da je nezanimanje za čitalnico krivda delničarjev, ker ne obiskujejo te ustanove. Knjige leže v nji, ker nihče, oziroma prav malokdo povprašuje po njih. Verjetnost je v prilog odbora.

Predstavniki dram. društva “Verovšek” so poročali, da ima društvo blagajno v ozadju odra. Dasi je gotovine malo v nji, ima vrednost v kulisah in drugih oderskih pripomočkih. Če bi ljudstvo bolj številno posečalo predstave, bi tudi blagajna bila na boljsem. V direktorij so bili izvoljeni Penko, Oblak, Perko, Zupanc, Lampe, Godina, Hafner, Urbančič, Fende, Paulin in Zibert, ostalim pa termin ni še potekel.

Prišla je na vrsto točka “razno”. Do tu je šlo vse gladko in nepristransko v slogi in miru. Sedaj pa se je začelo novo poglavje in boj. Konvencija ni bila več nepristranska! Simpatičnost strank se je pokazala v pravi luči! Bojeviti komunistični meč je bil potegnjen iz nožnice, in pripadniki istih so vprizorili velik dirndaj v svoji bojevitosti. Pisalo se je v raznih dopisih, da pri SDD. ni prilike in je ne bo za politično ruvanje. Ali tu se je ono — baje — nehalo, in je stopilo na plan politično simpatičenje. Ko se je zaznalo, da je današnji oskrbik Slov. del. doma bankrotiral radi neizplačanih obveznosti svojemu sodrugu, kateri mu je posodil denar za v Rusijo, je prišla “politika” že nad “politiko”. Najeti advokat Tonče je bil pripravljen zagovarjati bankrotiranega brata, ali delničarji ga niso odobrili, ker so bili na stališču, da se vsak sam zagovarja. Čital sem poročilo o tej aferi v “E.”, ali poročevalec ni navedel vsega tako kakor bi se moralo

glasiti. Nepristranost v poročanju ne bi škodovala. Saj ni bilo v pismu poročano, kolikšna je vsota. Morda je bilo o tistih \$450 poročano v spodnjih prostorih? Če se v teh resnično razpravlja o debatah in sličnem, potem ni čudno, da imamo ta večni rom-pom-pom v Collinwoodu.

Za krivca sporov se vedno dolži koga drugega ali druge, ali prosim vas, če vam je za ljubi mir v naselbini, čas je, da prenehate! Dosti je tega!

Zagovor oskrbnika na poslano Fendetovo pismo je bil: "L. 1924 smo se odločili, da gremo v Rusijo. Jaz nisem imel zadosti denarja, in sem povedal skupini, da mi ni mogoče odpotovati z njimi. Nato sta se oglasila Fende in Gorjanc, da mi bosta dala denar, kajti v Rusiji se itak ne bo potrebovalo denarja. Denar mu je bil torej "podarjen". Ali tu nastane vprašanje, čemu je bilo treba Franku Rupniku podpisovati dolžno pismo, da mu je Fende denar POSODIL? Videl je na listini, da je vsota \$600 označena, in da se obvezuje jo povrniti. Ko so se povrnili nazaj v Ameriko, imenovani ni bil pri volji ostati pri podpisu in poravnati dolg mirnim potom, vsled tega se je Frank Fende zatekel na sodišče, da iztirja denar z njegovo pomočjo. Sodišče je odločilo, da mora Fr. Rupnik vrniti kar je obljubil, in sicer v obrokih po \$16 mesečno, toliko časa, da bo dolg poravnal. Ali imenovani se je dal potom sodnije "bankrotirati" in je rajše plačal advokatu \$200, kot pa dolg svojemu bivšemu prijatelju in sodruhu Komunistično prijateljstvo se je izgubilo in to prikrivalo, dokler se je dalo. Fende se je končno obrnil na sejo delničarjev SDD. za moralno pomoč v prizadevanju, da mu oskrbnik Doma povrne kar mu dolguje. Ker pa nismo "osebni" in ne "politični", je bil stavljen predlog, da se vrže vsa ta zadeva iz dnevnega reda. In ker je to samo "osebnost", smo jo res vrgli v koš. Kako naj bi sploh bile osebnosti drugov med drugovi! Daleč je še enakost.

Vid Jančič.

DETROITSKA NASELBINA ZA SPOMENIK IVANU CANKARJU.

Skupen koncert 24. februarja.

Dasi smo Slovenci majhen narod, smo vendar priznani kot kulturne narod. Po vojni je naš narod tudi važen del nove jugoslovanske države, v kateri lahko svobodnejše deluje na polju svoje kulture.

Narod pa, ki hoče biti spoštovan, se mora spoštovati sam; gojiti mora prosvetno delo z vsemi svojimi močmi. Če smo majhni po številu, smo lahko veliki kulturno, in to je, kar šteje. Ako stremimo po omiki, tedaj moramo poznati svoje nadarjene sinove književnike, umetnike, pesnike, znanstvenike in druge, ki stoje v ospredju dela za narodovo probujo in vzgojo.

Eden naših prvakov na polju slovenske književnosti je Ivan Cankar. On je velikan, in mi smo dolžni sebi, da čitamo njegova dela in da gojimo njegove velike nauke naprej. Pred desetimi leti je umrl, a njegova dela so živa kakor so bila in bodo živela trajno.

Genij Ivan Cankar je bil rojen na Vrhniki pri sv. Lenartu. Bil je sin revnih staršev, in v gmotnem oziru je bil tudi on velik revež do konca svojih dni. Duševno pa je bil bogataš. S svojimi deli nam je poklonil zakladnico, ki je neprecenljiva.

Ivan Cankar je ljubil svoje ljudstvo, svoj jezik in vse brezpravne vsepovsod. Bil je oznanjevalec resnice in glasnik proti krivicam. Resnica ni vselej ljuba onim, ki vladajo, in gospodarji nočejo glasnikov proti

krivicam. Zato je bil Ivan Cankar mnogo napadan, velikokrat zaničevan in preganjan od oblasti. Tudi cerkvena oblast ga je mrzela ter celo poskušala ukloniti njegov veliki duh s tem, da je na ukaz ljubljanskega škofa Jegliča sežgala naklado ene njegove knjige. Cankar je ostal neuklonjen in je pisal, govoril ter oznanjeval svoje nauke dalje.

Že mnogokrat ste čuli o njegovi knjigi "Hlapec Jernej in njegova pravica". Če je še niste, prečitajte jo, bodisi v slovenskem, in kdor ne zna slovensko, naj si naroči angleški prevod. Cankar je videl tukaj trpljenje delavca hlapca, ki dela od zore do mraka od mladosti do časa, ko mu leta upognejo hrbet. In pride gospodar ter pravi hlapcu: Star si, nisi več za rabo! In hlapec, ki je vse življenje sejal za gospodarja, da je pospravil žetev, pride na cesto brez vsega in išče pravico. Ker pa jo dele gospodarji tako kakor je njim v prid, je ne dobi. In Cankar je s svojim vzgledom pokazal hlapcem, kam morajo iti, kje se organizirati, da dobe svojo pravico.

Ivan Cankar je bičal hinavščino in lažljivo pretvarjanje kakor nihče drugi. Ni dopuščal, da bi ostala laž na hinavskih, smehljajočih se ustnicah, nerazgajena.

Vsled življenjskih težkoč mu je zdravje pešalo, postal je slaboten, in tako se je poslovil od nas še mlad, a zapustil nam je spomenik, ki nikoli ne izgine. Ali tudi narod je dolžan nekaj storiti: pokazati mora, da hoče čitati, kar mu je napisal, in pokazati mora, da ceni svoje velike ljudi na vse druge načine. Eden teh je, da se jim postavi spomenike.

Ivan Cankar je vreden spomenika, in če je narod Cankarja vreden, naj mu ga postavi! Detroiti odbor, ki reprezentira skupna društva in klube, se je zavzel, da stori v ta namen kolikor največ mogoče. In apeliramo tudi na ostale naselbine, da v tej akciji ne ostanejo indiferentne. Zgradimo mu spomenik, ki bo vsaj malo vreden našega duševnega velikana. In čim več sredstev bo na razpolago, toliko veličastnejši bo spomenik.

V nedeljo 24. februarja se vrši v Detroitu skupen koncert vseh naših pevskih zborov s sodelovanjem društev ter klubov. Prebitek gre v fond za Cankarjev spomenik. Na to priredbo vabimo vse tukajšnje Slovence ter druge Jugoslovane, kajti Cankar je skupen nam vsem. Od te priredbe je odvisno, kako se bo razvijala ta akcija v bodoče. Ako ji naklonite vse vaše sodelovanje ter dobrohotnost, bomo s fondom naglo napredovali. Ako ne, se bo morala mala skupina truditi toliko bolj, a uspehi bodo ničevi. Ker pa hočete tudi vi, da smoter čimprej dosežemo, boste sodelovali in prišli na to prireditve. Cankarjev spomenik naj bo delo vsega naroda, kajti s tem mu stori poklon narod, ne skupina posameznikov. On je pisal narodu, učil je nas vse, branil vse pred krivicami, in če sedaj storimo, kar bi vsak drug narod že storil, napravimo le to, kar smo kot ljudstvo dolžni storiti.

Vsi prispevki v fond za spomenik Ivana Cankarja se naj pošiljajo odboru detroitskih društev in klubov, v katerem so:

Predsednik, Anton Jurca, 13646 Thomson Ave., Detroit, Michigan. Tajnica, Mary Rant, Colson Ave., Fordson, Mich.

(Apeliramo tudi na odbore za Cankarjev spomenik na Slovenskem, da se združijo in napravijo definitiven sklep, kje naj se postavi spomenik: Ali na Vrh-

niki, kjer je bil Ivan Cankar rojen, ali v Ljubljani, kjer je umrl, in kjer je središče slovenskega kulturnega udejstvovanja.)

KDO VSE PRIDE NA MAŠKARADO "NARODNIH VITEZOV".

CHICAGO, ILL. — Vremenski preroki napovedujejo dolgo zimo in pa, da dobimo še mnogo snega. Pravijo, da bo snežilo 14 dni podnevu in 14 noči pri luči. Izjema pa bo sobota 16. februarja, kajti vremenski biro sporoča, da bo tega dne gorko, suho — sploh zelo idealno vreme. Sakrabort, če bo res tako, tedaj jo je društvo "Narodni Vitezi" št. 39 SNPJ. zares pogodilo, ker je zaključilo tega dne prirediti svojo tretjo veliko maškarado v veliki in mali dvorani SNPJ. na 2657 južna Lawndale Ave. in zapadna 27. ulica. Veselica se prične točno ob 8. zvečer, maškaradni dirindaj pa ob 9. Vstopnina pri vratih bo 75c, kar ni mnogo, če pomislimo, kako bo "luškano", ko bomo videli vsake sorte maske: velike, majhne, lepe in grde. Še celo Tocky pride iz Turčije, če se s svojo ladjo ne potopi v Črnem morju. Ako pa kdo misli, da je cena vstopnicam pri blagajni previsoka, naj se potruži k tajniku društva na 2623 So. Ridgeway Ave. in si jih nabavi za vso družino in za prijatelje po 50c komad. Pripravljalni odbor pridno dela, da poskrbi za postrežbo, ki bo vsakega zadovoljila. Nihče ne bo šel gladen ali žejn s te prireditve. Godba bo domača in bo igrala domače in druge poskočnice tako, da bomo vsi plesali in bo plesnega veselja polna mera in še nekaj po vrhu. Odbor bo skrbel, da dobe najpomembnejše maske krasna darila. Glejte naš oglas v tej številki.

V soboto 16. februarja vsi na krov!!!—*Vabi odbor.*

Kulturnim društvom širom Amerike

Dne 24. marca 1929, bo dramsko društvo "Ivan Cankar" praznovalo svojo desetletnico ter bo za isto izdalo posebno slavnostno spominsko knjigo, v kateri bo na kratko opisana zgodovina društva ter podan celoten pregled dramskih predstav, katere je društvo tekom svojega desetletnega delovanja vprizorilo.

Poleg domače zgodovine želi dramsko društvo "Ivan Cankar" v tej knjigi podati nekaj pregled kulturnega dela, oziroma aktivnosti posameznih kulturnih društev, odnosno vseh tistih društev, ki so bila nekdanj in so še sedaj aktivna v dramskem področju naše slovenske kulture v Ameriki. Zato se društvo obrača do vseh dramskih društev v Ameriki, in tudi do pevskih, da pošljejo kratko zgodovino svojega društva, in sicer: kdaj je bilo ustanovljeno, koliko predstav ali koncertov je imelo in sedanji odbor. Naprošena so vsa kulturna društva, ne glede na mišljenje ali prepričanje, da vpošljejo podatke o svoji aktivnosti, ker to bo služilo za nekaj pregled kulturnega gibanja v Ameriki. Tudi čitalnice in druga prosvetna društva so naprošena, da pošljejo podatke.

Ta spominska knjiga bo nekako ogledalo naše kulture v Ameriki in bo vsekakor vredna imena in svrhe, v katero je namenjena. Prosim pa, da dopošljete podatke vsaj do 10. marca. Naslovite vsa pisma na "Dramske društvo "Ivan Cankar", 1038 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

Zahvaljujoč se vam za vaše sodelovanje, ostajam vaš
L. F. Truger, predsed.

Kaj počne Chas. Novak?

(Poveljuje "progresionemu" bloku S. N. P. J.)

Poznani provokatorski tip Chas. Bartulovič—Frank Charles Novak—Frank Novak se je v Detroitu s svojim "Delavcem" zelo diskreditiral, posebno med Slovenci. Tudi njegovi slovenski drugovi so ga zapustili, ker se jim je zdel pri "Delavcu" prelen za agitacijo. On je namreč tudi tukaj trdil, kakor v Milwaukeeju, da ni "kučni agitator" in ne bo tekal okrog za naročniki. Po polomu z "Delavcem" je prišel v nemilost pri mnogih vodilnih članih hrvatske komunistične sekcije, ki so zahtevali, da se tega človeka odstrani. Že pred tem polomom so se med seboj zmerjali s špijoni in provokatorji, da je moral med njimi posredovati pokojni tajnik Ruthenberg z eksekutivno komunistične stranke. Izgledalo je, da je temu Chas. Novaku med komunisti odzvonilo in se je obrnil na prijatelja Slovenca v Chicago, če bi mu mogel pomagati, da bi odprl damsko krojačnico v mestecu Clarendon Hills blizu Chicaga. Ali s tem ni bilo nič, in se je trudil, da si najde kariero v Detroitu. Kolikor vem, je dobil potem službo v Radniškem domu na Kirby, kjer mu plačajo \$35 na teden. Njegovo delo glasom informacij je, da pošilja "zaupnim" progresivnim(?) članom SNPJ. in komunistom instrukcije, kako naj se pripravijo na konvencijo SNPJ., kdo naj kandidira za delegata in kako je treba postopati, da bo njihov kandidat izvoljen. Nadalje pošilja navodila, kako naj pišejo v Prosveto glede pravil, in ob enem piše članke v "Radnika" o SNPJ. Morda se nastani stalnejše v Chicagu, kjer bo to pot bolj neviden general svojega "progresivnega" bloka, kajti če bi ga nepoučeni "progresivci" videli kakor so ga v Waukeganu, bi jih postalo sram in bi nehali biti "progresivni".

Kadar dobim kaj več informacij, bom o delu tega provokatorja natančneje poročal. — *Opazovalec.*

Socialistične aktivnosti

V Illinoisu, posebno v Chicagu, je imela soc. stranka dec. in januarja več članov kakor v istih mesecih prošla leta. Dasi je bil tajnik soc. organizacije čikaškega okraja v tem času bolan in ni mogel mnogo agitirati, je stanje z ozirom na število članstva vseeno boljše kakor lani in prej.

Debata med Kirpatrickom in Douglasom v nedeljo 27. jan. v Chicagu je imela majhno udeležbo. Za vzrok navajajo izredno mrzlo vreme in pa to, da se je začela šele ob 8. zvečer. Za shode in debate je v Chicagu najboljši čas ob nedeljah popoldne.

V okolici Pittsburgha je bilo ustanovljenih več novih socialističnih postojank. James H. Maurer priporoča, da naj se organizatoričnemu delu med premo-garji posveča kolikor mogoče pozornosti. V ta namen je bil dodeljen okrožni eksekutivi za svetovalca s. Anton Zornik kot reprezentant JSZ. Hoteli so, da sprejme mesto v eksekutivi, kar je odklonil v prid nekemu drugemu članu. V zapadni Penni je na agitacijski turi L. Shulman, ki deluje med mladino, nabira naročnike "New Leadru" in izvršuje razna druga agitacijska dela za stranko.

Čemu napredna društva vaše naselbine ne oglašajo svojih priredb tudi v "Proletarcu"?

“Le Bourgeois Gentilhomme”

V nedeljo 3. februarja smo videli na odru kluba št. 1 JSZ. v Chicagu v naslovu označeno igro, katere avtor je sloviti francoski dramatik Moliere. Igrana je bila angleško in prevajalec ji je dal v angleščini naslov “The Nobody Who Apes Nobility”. Igra ima pet dejanj. Je komedija, in to zelo prijetna komedija, kakor jih je pisal Moliere. Njen glavni karakter je “buržu”, ki mu je bila sreča mila, da je v kupčevanju obogetel, potem pa se ga loti manija, da spada med plemstvo, ne med plebejce. Najame ljudi, ki ga uče in gladijo, da se bo gibal lahko brez zadreg v visoki družbi z aristokrati. Piše se Jourdain, seveda “Monsieur Jourdain” in igral ga je Donald J. Lotrich. Dolga, težka vloga. Donald se je potrudil, da jo izvede čimboljše, in to je tudi storil. Vlogo njegove soproge madame Jourdain je imela Mary Srpčič. Ima lep nastop, prikupen glas in je sposobna diletantka, zato sem pričakoval, da bo tip Jourdainove žene boljše pogodila. Manjkalo ji je včasih “jeze”, kajti kadar pametni ženi mož počne neumnosti kakor jih uganja njen, bo pač veliko bolj ostra proti njemu kakor je bila Mary.

Jourdain ima hčerko Lucile, in treba jo je nekomu oddati za ženo. Cleonte jo ima rad, toda on ni plemič, Jourdain pa se duša, da je ne da nikomur, ki nima plave krvi. Lucile je bila Louise Zele, in Cleonte John Kochevar ml. Lep par, ki je ugajevalno nastopal, in tudi zaljubljen je bil. A poleg teh je še nekaj drugih zaljubljenecv. K Jourdainu prihaja v posete in po posojila grof Dorante (igral ga je Frank Wegel), ki mu pripoveduje, da se govori o njemu celo na dvoru, in domišljavi Jourdain verjame ter posojuje. Ta grof je zaljubljen v markizo Dorimene in se vse tako uredi, da se vanjo zaljubi z grofovimi navduševanjem tudi Jourdain. Seveda Jourdain ne ve, da ga grof vara, zato ji ta premeteni grof daje diamantne prstane ter druge darove v izraz ljubezni na Jourdainove stroške. Vlogo markize je imela Alice Artach, ki jo je ugodno izvedla. — Frank Wegel, kar se tiče osebe in poudarjanja, je bil zelo dober. Ako bi bil kot grof bolj kavalirski, zgleden kot se za tako vlogo zahteva, pa bi bil napravil mnogo ugodnejši vtis. V času ko se ta igra vrši, je bil francoski kavalir zelo “kavalirski”, kakor je tudi danes, in na te manire so nekateri igralci

premalo pazili. To so sicer hibe, ki se jih diletantom ne more šteti za neodpusten greh, toda izboljšanja so mogoča zmerom. Pri eventuelni ponovitvi te igre bodo ta nedostatek lahko odpravili.

Jourdain ima služkinjo Nicole, zelo jezično dekle, ki se smeje njegovim neumnostim in se odprto norčuje iz njega. Dorothea Compare je igrala to vlogo dobro, razen v prizorih, kjer je pretiravala, posebno še z “ometalcem”. Njo (služkinjo) ima rad Covielle, Cleontov valet, ki ga je predvajal John Rak. Igral je z navdušenjem, poglobljen v vlogo v vsakem prizoru, bodisi kot zaljubljenec, kot valet in svetovalec Cleonta, ali pa kot tolmač in iniciator Jourdainovega uvajanja v “titel” turškega “mamamučija”. Jack Groser v vlogi glasbenega učitelja in John Kopach, ki je imel vlogo krojaškega mojstra, sta izvršila njuni vlogi kot novince

Dram. društvo “IVAN CANKAR”, CLEVELAND, O.,

vprizori v nedeljo 17. februarja

v Slovenskem
narodnem domu,
6417 St. Clair Ave.

dramo

“MORJE”

v štirih dejanjih.

Režira Louis Truger.

Dve predstavi: popoldne in zvečer.

VELIKO MAŠKARADNO VESELICO

priredi

Društvo “Narodni Vitezi”

št. 39 S. N. P. J.

v soboto 16. feb. ob 8. zvečer

V DVORANI S. N. P. J.,

2657 So. Lawndale Ave., CHICAGO, ILL.

Vstopnina: V predprodaji 50c, pri blagajni 75c.

Izvrsten orkester.

Za izbrane maske darila v gotovini. Vabimo rojake in rojakinje iz Chicage in okolice na obilno udeležbo.

ODBOR.

povoljno. Bolj siguren v nastopu je bil Rudolph Hochegar, ki je vežbal Jourdaina v "sabljanju". Plesni učitelj je bil Louis Beniger, ki je sposobna igralska moč. Oscar Godina v vlogi profesorja filozofije je bil zelo dober.

Anthony Martinshek in Johnny Obluck iz Milwaukeeja sta zaigrala par komadov na akordion v duetu in nekaj Martinshek sam. Sta dobra godca in sta morala ponavljati. Oba sta nastopila kot igralca v igri. V duetu sta peli sestri Stefie in Jewel Kochevar, toda pričakovanja nista izpolnile. Poveljnik "Turkov" in dervišev je bil John Olip v vlogi Muftija in ti prizori so vzbujali mnogo smeha. Sestre Ruth, Marguerite in Dorothea Compare so bile plesalke. Pokazale so, da so v tem dobro izvežbane. Vlogo lakajev sta imela Frank Gradishek in John Kovach, Muftiju, krojaškemu mojstru in v drugih zborih pa so pomagali Jerry Kosina, Frank Buric, Vinko Ločniškar, Joseph Buric etc.

Pestrost igri so dali tudi kostumi. Maskerja Filip Godina in Andrew Miško sta izvršila svojo nalogo tako dobro, da smo večino igralcev izpoznali šele po glasu. To izpremembo v "personaliteti" napravi kostum in dobra maska.

Arija ob začetku prvega dejanja je bila po dvignjenju zastora predolga. V ostalem, ali je bilo mnogo napak? Vloge so znali eni prav gladko, kar je potrebno in prav. Nihče ni prihajal v kake vidne zadrege, pač pa je manjkalo nekaterim novejšim sigurnosti, in pa tiste spretnosti v mimiki, da izgleda vse naravno. To

je bila prva večja angleška predstava, v kateri je imela s par izjemami vse vloge naša tu rojena mladina.

Ako bi se šlo le za opozarjanje na napake in kritiziranje, se material dobi tudi če je vprizoritev prav dobra. V tem slučaju smo opazili eno, in to je, da so se tudi ob tej prvi priliki igralci in igralke zavedali, da se od njih pričakuje dobrega igranja kakor od vseh drugih v igrah, in so storili najboljše. Režiser je bil Donald J. Lotrich.

Kako je občinstvo sprejelo to predstavo? Avdijenca je bila z njo prav zadovoljna. Izjeme so seveda tudi tukaj. Ni pa bilo za to predstavo tolikšnega zanimanja, da bi pripomoglo k veliki udeležbi, kajti poset je bil manjši kot pri "Kamnolomu". Mladina je bila zastopana le malo boljše kot običajno, mnogi izmed priseljenih rojakov pa so izostali, misleč, da jih angleška predstava ne bo zanimala. Škoda, ker so se motili!—X.

SODRUG JACOB BALOH PONESREČIL.

V nedeljo 3. feb., ko se je s. Jacob Baloh peljal s svojima sinovoma z avtom po z ledom pokriti cesti, je pri nekem ustavljanju avto nenadoma zaokrožil ter se prevrnil. Balohu je zlomilo ključno kost (collar bone) na dveh mestih, njegova sinova pa sta dobila manjše poškodbe. Bili so na potu pri prodajanju Am. druž. koledarja. S. Balohu želimo, da čimprej okreva.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

KNJIGARNA "PROLETARCA".

Največja izbira najboljših slovenskih knjig v Ameriki. V zalogi tudi angleške knjige, med njimi najnovejše Upton Sinclairjevo delo, povest v dveh knjigah, **BOSTON.**

Cena za to knjigo povsod drugod \$5, pri nas \$3.50. Prečitajte cenik pazno in izberite si knjige, ki vam ugajajo. Za večja naročila, bodisi knjižnicam, čitalnicam in klubom, pust. Vsa naročila pošljite na naslov "Proletarca".

"Ne boj se"

Pravi zdravnik poškodovanemu vojnemu veteranu, ko mu predpiše Trinerjevo grenko vino.

Zaupanje zdravnikov, ki poznajo in priporočajo Trinerjevo grenko vino kot zdravilo za želodčne neredne, izgube teka do jedi, neprebavnosti in zapeke, se najbolj jasno vidi iz sledečega zanimivega pisma.

"Kot se bodete spominjali iz mojih prejšnjih pisem, sem jaz poškodovan veteran iz svetovne vojne, in še vedno trpim na posledicah plina. Moj zdravnik mi ne predpiše nič drugega, kot je Trinerjevo grenko vino, kot toniko, ki mi daje tek do jedi ter urejuje želodec in črevesje. Pravi mi, naj se le tega držim, in ni se treba bati ničesar."

Casa F. Lorenz
2740 Thomas St., Chicago, Ill.

Ako vam želodčni nered povzroča glavobol, pomanjkanje spanja, pline in napetost želodca, ter odveč kisline, nečisto kožo, slabo

sapo ali kronično izgubo moči, tedaj potrebujete pomoč tega zdravilnega vina z cascaro in drugimi zelišči. Eno žlico pol ure pred jedjo vam pokaže hiter uspeh. Kupite še danes eno steklenico, \$1.25. Pri vseh lekarnarjih.

**TRINER'S
BITTER
WINE**

Poskusna steklenica
BREZPLAČNO

Pošljite na Jos. Triner Co.,
1333 C. Ashland Ave., Chi-
cago, za brezplačen vzorec
Ime
Naslov
Mestodrž.

KNJIŽEVNI VESTNIK.

"SPOMINI KRIŠTOFOVEGA PEPČKA."

Spisal Josip Suchy, Ljubljana. Izdal in založil avtor. Cena v platno vezani knjigi \$1. Tu jo dobi v zalogo knjigarna "Proletarca".

Josip Suchy je ameriškim Slovencem znan iz črtic, ki so izhajale v Proletarcu in v drugih listih, ter po knjigah ("Ljubljanski tipi", "Staroindijske pripovedke"), ki jih je spisal.

Knjiga "Spomini Krištofovega pepčka" vsebuje velenec dobro posrečenih črtic, ki na šegav način opisujejo patriarhalno življenje mesta Kamnika in častitih njegovih meščanov pred dobrega pol stoletja. Ima 156 strani. Tiskana je na dobrem papirju in vezba je jako lična. Priporočamo jo v naročitev.

NOV SLOVENSKI LIST.

Brez vsakega prednaznanila, brez oglašanja in razpošiljanja cirkularjev se je pojavil v Chicagu nov slovenski list — "Dom in svet" — "leposlovni mesečnik, posvečen pouku, izobrazbi in zabavi ameriških Slovencev". Izdaja in urejuje ga Anton Šabec. Naročnina je \$3 na leto. Prvo številko je natisnila "Adria" na 1734 N. Halsted St. Njen naslov je tudi naslov za novi list. Urednik pravi v članku "Vabilo na naročbo" med drugim: "List bo pisan v duhu časa, v katerem živimo, sicer pa se ne bo vtikal ne v politične, ne v strankarske, niti ne v verske zadeve." Ob koncu član-

Dr. Otis M. Walter

ZDRAVNIK IN KIRURG

4002 West 26th Street, Chicago, Ill.

Uradne ure v uradu:

Od 2. do 4. popoldne in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

v Frances Willard bolnišnici

od 9. do 10. dopoldan ob torkih, četrtek in sobotah.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA

Anton F. Žagar,

lastnik.

1724 S. Sheridan Rd., No. Chicago, Ill.

Gospodinje, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

ka se zahvaljuje "Radniku" za par posojenih klišejev ter ga toplo priporoča v naročitev, "ker vodi trdo borbo za pravice izkoriščanih delavskih trpinov..." Svojo obljubo je torej že na drugi strani "prelomil". Prva številka ima 32 strani. Po obsegu strani je tolikšna kakor "Mladinski list", katerega izdaja SNPJ. Pri izboru imena bi bil izdajatelj lahko previdnejši. Čemu kopirati ime revije, ki še izhaja, pa čeprav v starem kraju? Vsebina: Tajna pariške opere. — Goldrush. — S fotografsko kamero na lovu v Afriki. — Dvatisoč bivolo naprodaj. — Ustanovnik mormonske države in njegove žene. — Panter med suličarji. — Ogenj, "iz dnevnika desetnije". — Devetero svetovnih čud nove dobe. Poleg teh spisov ima Ženski vestnik, "To in ono z delavskega sveta, razno in drobiž.

Pri novem listu je treba nekaj ustanovnega kapitala, da se prebrede začetne težkoče. Ako ga izdajatelj ni poskrbel, bo pač težko uspel, razen ako mu bo pomagala tiskarna. — c.

MLADINSKI LIST,

mesečnik za slovensko mladino v Ameriki, prinaša v slovenskem delu januarske številke med drugim: Zjutraj (Kobal); Po življenju (Gregorčič); Michaelangelo; Sakuntala (Kalidasa); Moja pesem (Tagore); Na trgu (Kette). V angleškem delu There Was a Boy (Wordsworth); Napoleon; Yaga Baba; Virtue (Herbert); The Miser's Real Gold; A Wish (W. C. Smith).

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socijalistične vzgoje in v borbi za naša prava.

OGDEN HIGHWAY GARAGE

Gasolinska postaja in zaloga avtomobilskih potrebščin. Popravljamo avtomobile. Se priporoča Slovencem.

John Thaler & Ciril Obed
lastnika.

4841 Ogden Ave., Cicero, Ill.

Tel.: Cicero, 2687.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Frank Mivšek COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.

Waukegan, Ill.

Phone 2726

☐ VŠČIPCI ☐

HALO, VŠČIPCI SO SPET TUKAJ!

"Vščipci" so bili mnogo tednov na počitnicah, toda ne po zaslugi kake cenzure, ampak zato, da so si "odpočili". Sestavljanje te kolone iz mnogoterih prispevkov vzame čas, in tega uredniku vedno manjka. Ali ker mnogi čitatelji poročajo, da "vščipce" pogrešajo, evo jih zopet!

"KAJ PA TI VEŠ!"

Če ne veš nič o predmetu o katerem je razgovor, in drugi ve, pa si mu nevoščljiv da ve, se najboljšje odrežeš, ko praviš: "O, hell, kaj pa ti veš!" — *Filozof.*

"PO REVOLUCIJAH RADA GLAVA BOLI."

Revolucije so vsake sorte. Ena, ki je sedaj posebno znana, je vrgla carizem ter pripomogla boljše-
vikom do oblasti. Ali dogajajo se i druge revolucije. Med ameriškimi komunisti se sedaj tepejo stalinovci in trockijevci. Tukaj na St. Clair Ave. so imeli shod, kjer so se stepli tako, da so polomili kup stolov in povzročili brnenje v marsikateri glavi. Tepli pa so se zato, ker niso mogli drugače drug drugemu dokazati, kdo da je najboljši komunist.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford

2212-2213. Urađuje od 2. do 4. pop., in od 6. do 8.

zvečer izvzemii srede in nedelje.

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Tel.: Crawford 2893. Tel. na domu Rockwell 2816

Dr. Andrew Furlan

slovenski

ZOBOZDRAVNIK

3341 West 26th Street, Chicago, Illinois

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 5. popol-
dne in od 6. do 9. zvečer. Ob sredah od
9. do 12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

V Collinwoodu so prinesli na sejo delničarjev SDD. vprašanje, koliko so vredne obljube, oziroma posojila, dolžna pisma in "šenknge" med bivšimi komunisti. Vprašanje je ostalo nerešeno, predsednik pa je rešil se-
jo s tem, da ji je dal pet minut odmora. Po seji se to vprašanje rešuje med prizadetimi in neprizadetimi kakor je lepa stara navada. Prijatelji, se še spominjate tistega banketa, tistih lepih govorov, in zabavljic proti onim, ki so vedeli že tedaj kar so morali eni spoznati po bridkih izkušnjah? — *Jerry Pengov.*

(Ta in več drugih prispevkov so bili poslani pred dvema in eni pred več tedni. Porabljeni so deloma v tej, drugi pa bodo v naslednjih številkah. — Ured. "Vščipcev".)

EVO VAM "GENERALSKJE VLADE".

Hrvatje pod vodstvom pokojnega Radiča in potem pod dr. Mačkom so svetovali kralju, da imenuje generalsko vlado. Želja jim je izpolnjena. Maček ni zadovoljen, stranko so mu razpustili, a mora molčati, ker tako zahteva "generalska" vlada.—*I. Pinevič.*

ALI JE TAJNIK V S.N.D. POTREBEN?

Nihče med nami v Clevelandu ne misli, da Slov. nar. dom v Clevelandu ne potrebuje tajnika. Nekateri mislijo, da stalnega tajnika ne potrebuje. Potreben je, kajti kam gre Slovenec, kadar pride v Cleveland? V večina slučajih v S.N.D. Ogleda si poslopje in vpraša

PRIPOROČILO ROJAKOM V JOHNSTOWNU IN OKOLICI.

Naznanjam, da sem prejel vzorce krasnega stenskega papirja za leto 1929, katere na željo prinesem na vaš dom, kjer si jih lahko poljubno izberete. Nadalje se priporočam za papiranje vašega doma, za barvanje (pleskanje) sob in hiše bodisi znotraj ali zunaj. Dela izvršujem po vaši želji in v popolno zadovoljstvo. Jamčim dobro, trpežno delo in dobro kakovost blaga. Cene zmerne.

Oglasite se, ali pa pišite na naslov:

ANDREW WIDRICH,

Painter & Paperhanger

706 Forest Ave. (Moxham). Johnstown, Pa.

(Poštni naslov, R. D. 7, Box 103).

City Phone 34-48 J.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot rega-
lij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
štrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

o tem in onem. To da nekemu delo, in ta nekdo je največkrat tajnik. Pa tudi drugega posla ima obilo. Seveda, finance, finance, pa ta, pa ti in on in onga. Ali stvar bo pač rešena dobro, kakorkoli bo že. — *N. N.*

SRAKA NI PAV.

Sraka ne more biti pav, pa če se stokrat okinča z njegovim pirjenj. Ni vprašanje, kakšno številko ima društvo in kje je njegov sedež, kadar se prerekamo o pionirstvu, ampak vprašanje je, kdo so bili pionirji.

A. Drob.

VSAKO "ZANIMANJE" NI DOBRO.

Marsikdo se zanima v teh mesecih za SNPJ. Nekateri, ker ji žele dobro, eni ker ji hočejo slabo, in eni, ki bi radi samo sebi dobro storili. — *RK.*

NAZADNJAŠTVO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

"Radnik" konstatira, da so slovenski delavci v Ameriki jako "nezreli" za delavsko gibanje in nimajo niti enega delavskega lista. Pozabil je na "Ameriško Domovino", ki je delavski list, poleg tega pa jih je še kakih devet drugih. — *Pika.*

NASVET ODBORU ZA PRAVILA.

Pravila naj imajo samo dva člena. Eden naj določa, da je predsednik vrhovna moč, ki o vsem odločuje, drugi pa, da mu pri težkem delu sme pomagati in svetovati edino odbor za pravila. Sedaj so v modi diktature, ne demokracije, in tisti, katerim je narod poveril pisati postave, naj jih pišejo v "duhu časa". — *Pravilar.*

REV. ČERNE, MISIJONARJI IN KONCERTI.

Rev. Černe piše v "A. S.", do so sklenili aranžirati v Sheboyganu ge. Lovšeto vi še en koncert v višji šoli, katerega namen je bil pokazati Amerikancem slovensko kulturo. "Treba je da vedo, kaj so naši misijonarji Baraga, Pirc, Čebulj in drugi storili za Ameriko." Ne razumem, kaj Černe s tem misli, kajti kako bi mogli Amerikanci kaj izvedeti o delu teh misijonarjev, ako poslušajo petje ge. Lovšetove? — *Radovedo.*

LOJZE PIRC KONKURIRA "AVE MARIJI".

Do letos je samo lemontska "Ave Maria" priobčevala zahvale svetnikom in svetnicam za uslišane molitve, a koncem decembra lansko leto je prišel tudi Lojze na idejo, da če se tak kšeft izplača frančiškonom, čemu ne njemu? V številki z dne 28. dec. je šel na to "hvaležno" polje s priobčitvijo sledeče zahvale: "Spodaj podpisana se zahvaljujem Presv. Srcu Jezusovemu in sv. Mariji, ker sem prestala hudo operacijo. Nadalje se iskreno zahvaljujem . . . Rev. Father Virantu in Rev. Father Gnidovcu." — *Estelle Roitz.*

Take zahvale v Pirčevem listu in v Ave Mariji so lepo ogledalce klerikalne vzgoje. Kdor misli, da mu molitev pomaga, a gre vseeno k zdravniku po pomoč, vara samega sebe. Če ti pomaga eno, tedaj je drugo nepotrebno. — *Janez Spoznavalec.*

"A.S." OGLAŠA "NEMORALNOST".

Glasi Kazimirjeve žlahte, financirano z milodari, ki so jih dali verniki na "frančiškanskih" misijonih, je tako požrešno na denar, da sprejme vsak oglas, pa četudi širi z njim nemoralnost. Med drugimi ima oglas nekega švindlerja, v katerem ponuja "prstan, v katerem se vidijo slike francoskih deklic v raznih pozicijah" (ha, ha, ha — ali razumete tak "navihan" oglas), nadalje nož "s slikami lepih deklic" in poleg ter dveh stvari s "slikami deklic" še par drugih drobnarij — vse za \$3.95 in pa 50c za pošiljalne stroške.

Pobožni Jerič, ali ne veš, da je greh pomagati prevarantom ter pohujševati ljudi "s francoskimi deklicami v raznih pozicijah"? — *Kurja polt.*

PRIREDITEV NAŠIH SRBSKIH SODRUGOV NA NORTH SIDE.

CHICAGO, ILL.—V nedeljo 17. feb. prirede srbski sodrugi kluba št. 20 JSZ, v svojih prostorih na 2250 Clybourn Ave. zabavni večer s koncertnim programom, govorom in deklamacijami. Veselica se prične ob 7. in program ob 8. zvečer. Vstopnina je 25c za osebo. Pri prireditvi sodeluje in igra klubov tamburaški zbor "Crvena Zvezda". — *Odbor.*

OBIČAJ

in prijatelj velikokrat odločujeta o usodi našega življenja. Vložna knjižica je SIGUREN prijatelj. In takega prijatelja je prav lahko dobiti, samo ako ga hočete. Začnite hraniti in napravite iz tega običaj, da boste prihranek vsak teden vložili v

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

O pripravah za velikonočni izlet v Jugoslavijo povprašajte v potniškem oddelku naše banke.

